

Farsangolás

IV. ÉVFOLYAM

2. SZÁM

ROMA LAP

1996. FEBRUÁR

ÁRA: 18,50 Ft

LD

HOSSZÚ ÚT

„LUNGO DROM”



OSTAFORDULT



VAL

Gyűlölöm a világot

Olyan asszonyoknak tartom magam, aki mindent megtesz a gyermekeiért. Sajnos, ebben a világban úgy tűnik, ez is kevés. Keservesen neveltem fel első gyermekemet, egyéves korától apa nélkül, ez megfosztott minket attól, hogy teljes családi életet éljünk. Egyéves volt a gyermekem, mikor az apját elítélték, és négy évet töltött a Váci fegyházban. Ez alatt az idő alatt – kell-e ecsetelnem – mennyit szenvedtünk egy olyan család hátterében, akik pénz nélkül nem segítenek még saját gyermekükön sem. Ez az én családom.

Anyósomnál laktunk egy évig, amit azt hiszem, soha nem fogok elfelejteni, de nem azért, mert olyan jó volt, hanem ellenkezőleg. Sokat sírtam abban az időben. Néha talán már azt sem tudtam, hogy miért. De legtöbbször az éhségtől. Olyankor elbújtam, nehogy valaki észrevegye, hogy sírok, mert azt sem lett volna szabad, hiszen volt hol aludnunk, és főleg nem pletykálhattak

rólam, hiszen egy anyósnál mégiscsak biztonságban van az ember.

Egy év után nem bírtam tovább, és nővérem felügyeletére hagyva gyermekem, elmentem dolgozni, persze az sem volt egy leányálom. Minden munkát elvállaltam, mezőgazdasági munkát a térszben, és munka után sötétedésig parasztnak dolgoztam napszámra. Ez a pénz elég volt arra, hogy feladjam tisztességesen az OTP részletet, kifizessem, amiért elvállalták a gyermekemet, és még szép ruhára is jutott neki, így az óvodában nem is tudták, hogy ennek a gyereknek nincs apja.

Ötéves volt a gyerek, mire az apja hazatért. Az élet folytatódott, bár nem felhőtlenül, és lassan megszorodtunk. Egyszer csak azon kaptam magam, hogy már megint egyedül maradtam három gyerekkel. De ezzel a kutya sem törődött. Hál' Istennek ez nem tartott olyan sokáig, mint az első távollét.

A gyerekek cseperedtek, és kiteljesedett a család egy utolsó gyerekkel, egy gyönyörű kislánnyal, mely szint hozott

az életembe. Az első fiam, akiért annyit szenvedtem, hogy mindent megadjak neki, ma már 16 éves. Második osztályba jár, szobafestő, mázoló, tapétázó szakmára indítottam. Talán sokan tudják közülünk, milyen nehéz három iskolás és egy középiskolás anyagi terheit megoldani, és még élni is. Már majdnem mindenről lemondtam azért, hogy szakmát adjak a kezébe, hogy boldogulni tudjon ha eljön az ideje. De gondjaink támadtak az anyagiak terén. Fiam szeretne diszkóba járni, ugyanis nagyon jól táncol. Iskolatársai több mindent megengedhetnek maguknak, és ez fáj neki, hogy éppencsak keservesen tudom megvenni a cipőt, és néha egy darab ruhát, hogy iskolába megfelelően járjon.

Így most én lettem a szigorú, rossz szülő, aki semmit nem ad meg gyermekének, és már azt hiszem, nem is szeret minket emiatt. Többször is veszekedésbe torkollott egy-egy ilyen alkalom megbeszélése, és ha eljut egy házi bulira a barátai közé, már nincs kedve hazajönni.

Mostanára odáig fajult a helyzet, hogy már egyikünk se bírta az állandó konfliktust, és elköltözött itthonról. Én pedig töprenghetek magamban, hogy vajon én vagyok-e tényleg olyan rossz, vagy a világ?

Cím és név a szerkesztőségben

Címlapon: Hargitai Lajos felvétele



ROMA LAP
Megjelenik havonta
a Nemzeti és Etnikai
Kisebbségi Hivatal
támogatásával

Kiadja:
az „Oktatási és
Továbbképzési
Központ”
Alapítvány

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Tel./fax: (56) 420-110, tel.: (60) 387-293

Főszerkesztő: Paksi Éva
Szerkesztő: Csillei Béla
Tervezőszerkesztő: Pozsa József
Fotóriporter: Hargitai Lajos

Felelős kiadó: Farkas Flórián

Nyomdai munkák:
REPRÓ STÚDIÓ Nyomdaipari Egyéni Cég,
Verseyhy Nyomda Kft.
Szolnok
ISSN 1216-982X

*A nem kért kéziratokat nem őrizzük
meg és nem küldjük vissza!*

Enciklopédia

Balogh Csinda Jancsi (1857-1893)

Balogh Csinda Jancsi, egykori cigány karmester, 1857-ben született Egerben, ahol hasonló nevű atya szintén zenész volt. A kis Jancsi korán nagy zenei tehetséggel bírt, úgyhogy már nyolc éves korában úgy kezelte a vonót, hogy megríkatte az embert vele, s nem is közönséges cigányoknak, de **Patikáros Ferkónak** meg **Rác** **Palinak** játszott, mégpedig úgy, hogy az öreg cigányok is bámulattal néztek a gyereke.

Tízéves korában már annyira fejlődött zenei képessége, hogy falusi zenekarokat tanított be, s olyan élénk zenei hallása volt, hogy ha egy nótát egyszer hallott, arra képes volt megtanítani akármelyik zenekart. 12 éves korában már **Balázssal** járt Debrecenben, és 16 éves volt, amikor Budapestre került, s az öreg

Rác

Rác

Balogh Csinda Jancsi zeneszerző is volt, gyönyörű keringőket meg csárdásokat írt.

36 esztendőit élt. Modora, páratlan jó szíve miatt nagyon szerették a társai.

(Csemer Géza: Habiszti)

Szolnoki Csanya Zsolt

...kitépett anyanyelvvel...

Betegek vagyunk mi mind;
a vadvirág-könnyekkel korbácsolt mezők
gyermekei:
szívdobbanásainkról is elforognak,
itt hagynak, itt felejtenek vastüdejű nyomorunkban,
hogymint újra- és újra felhőreghessük fájdalomainkat
itt, hol vigaszt csak asszonyaink adhatnak
a combjaik közé rejtett éjszakákkal
ők, akik tulipánszájú-tavaszkokkal sóhajtozzák tele
a mámor lángoló szívárványait.
Ide születünk hát,
sár-ráncos, telepnyi hazánkba
kitépett anyanyelvvel porladni
őseink szétszórt csontjai fölött,
örök-meztelenségünkben
a lét hártapillérjein remegve,
mint nem kívánt csecsemők
kiknek homlokára uszítják
a jég-fáklyás téli éjszakát.

Szolnoki Csanya Zsolt

Korkép II.

Tekintetem vérfényű kútjában
az alkonyat vöröslő dombjai dagadnak.
Doktorok rontanak rám,
hegedűm piros gégejét feltárva
kutatnak megalkuvás után,
de én
barna homlokom fénylő gyöngycseppjeit
kisuttoghatatlan szavaimra fűzöm,
szívemben őrlött dalaim pirosuló magvait
el nem árulhatom,
nem árulhatom el a megnémult tenger
kifosztottságát,
népem kezéből kivert
szeletnyi kenyér zuhanását

Szolnoki Csanya Zsolt

„...vérnek ára”

Máté. 27:6.

Sikolyok bozótosában
a Fiú...
torkában pipacsok
véletlen pulzusa;
barlang-semmibe
ballag a világ,
a sötétség vásznain
botladozva.
Fény,
hiába hajszolna végtelent,

az ember sötét habokba vermel,
mennyegek bordázatának szegezi kését,
s nem veszi észre,
az óra éjjélre ver.

Szolnoki Csanya Zsolt

„...kisétálsz önmagadból...”

— Vésetek egy poéta asztalára —

Rab Imrének

Homlokodon átszúrt
nádszál-roppanású
másnapos hajnalok suttoznak utánad:
árulod magad!
elárulod magad! mint a Tél,
aki kihűlt szobádba ejti ezüst
csokrait a fagynak,
melyeket éjjel fogaid között szorongatsz.
Megroppannak a vágyaid ívére tántorgó álmok
fénylő templomablakai,
kisétálsz önmagadból
s kínálsz hited bor-fényű kincseit étkül
e por-szívű kornak.

Riadtszemű!

Te, ki a farkasüvöltésekkel teletetovált
állomások mozdonydohogásai fölött
meghallottad Isten sóhaját;
az ujjaid közé ejtett küldetés csillanását,
– dalolj!
s töröld le homlokoдрól
a sárguló lapok gúnyos mosolyát,
dalolj!
ha szajhák kacagása karmolja
széthulló arcodat,
hajolj magad föléd
s dalolj!
dalolj, amikor csillagfény-mocskos éjszakáid
fölött
magányod elűzhetetlen
éhes madara virraszt.

Nagy Gusztáv

Tűnődés

Elsárlott tavaszok
Kancanyerítésű éjjelek
Csikóvágyaimmal
Hová tűntetek?
Ölek tengerébe,
Szajhák hörgecsébe
Vesztetek?
Vagy itt csurogtok
Deres halántékomon,
Ha forni kezd vérem.

Oláh Mara-rajongó Teleki lány

A HAZAI CIGÁNYSÁG FRANCIA BARÁTJA

A messziről jött vendég értő rácsodálkozása talán kedvesebb öröm, mint a velünk élők elismerése. A hazai cigányság életét megismerő, művészetét, kultúráját gyönyörködve fogadó, annak jóhírét a világba szerte vivő pedig, mint egy utazó nagykövet, szerezhet további barátokat. Isabelle de Gerando, francia földön élő, de országunkat második hazájának tekintő, a Sorbonne Egyetemen tanult filmrendező sok szépet és jót mondott el itteni tapasztalatairól. Környezete, barátai nem lepődnek meg ezen, hiszen tudják a fiatal hölgy elkötelezettségét a magyar és a magyarországi cigány kultúra iránt.

Édesapja, Pierre-Marie de Gerando-Teleki, a párizsi székhelyű IFHERD alapítvány kuratóriumi tagja, magyar származású. A nagyhírű Teleki család sarjaként végzi misszióját, a magyarországi és erdélyi kezdeményezések anyagi-erkölcsi segítését.

Annak a családnak, akik nemcsak képviselőket, miniszterelnököket, de tudósokat, művészeket is adott a világnak, méltán öregbítve ezzel hazánk jó hírét. Most ismét Magyarországon vannak, s Isabelle, kihasználva a lehetőséget újra meglátogatta kedvenc festőművészt. Oláh Mara vendégszerető házában került sor erre a beszélgetésre.

Ami feltétele a gyökerekhez való ragaszkodásnak, a hagyományok tiszteltének és az identitás soha fel nem adásának. Magyarországon olyan emberek laknak, akik nemcsak ismerik saját történelmüket, de büszkén vállalják is azt. Ez ugyanígy áll a cigányságra is. Talán ez az oka annak, hogy Kelet-Európa cigány közösségeivel szemben Magyarországon nagyobb tere van a toleranciának, a békés együttélésnek.

– Mi készíti arra Önt, egy történelmi család sarját, hogy a cigánysággal, a cigány kultúrával törődjön?

– Éppen a történelmi származás és múlt az, ami megértette velem a felelősség és a kötelesség fogalmát. A mi családnak, akár a De Gerando, akár a Teleki a történelem során mindig is segített az elesetteken, az elmaradókon. Az a küldetés, amely a megváltozott körülmények ellenére ma is fennáll, hoz Magyarországra, második hazámba és szólít arra, hogy segítsék a cigányságon, megismertessem a világgal ennek a népek a nagyszerű kultúráját, művészeit. Mikor először láttam Oláh Mara képeit, nem találtam szavakat a csodálattól. Az a természetesség, az az érzelmegazdagság, a kifejezőmód le-

– Nekem, aki egyben magyar származású vagyok – mondja De Gerando kisasszony –, és családi örökségemből következően is természetes a hagyományokhoz való ragaszkodás, érthető és egyben elismerésre méltó is az a következetes hagyományszeretet, ami az itt élő cigányok jellemzője. A gyökerekhez való visszatérés, a szokások és a múlt ismereteinek az ápolása olyan értékek, melyekre csak a magukra adó, büszke népek képesek. Ezt láttam meg Oláh Mara képeiben is. – Azt a hallatlan tűz és szenvedély együttest, ami mindennél jobban kimutatja ennek a nehéz sorsú népek a tragikus ámdé egyben csodálatos sorsát. Az a belső energia, ami a cigányok jellemzője pontosan napvilágra kerül ezekben a képekben. Ezt hiányolom például a franciaországi cigányokban, akik már szinte a teljes asszimiláció útjára léptek. Ezt a félelmet nem ismerő tüzet és szenvedélyt.





nyűgöző volt számomra. Egyetemi dolgozatom témájául is egy képét választottam, s aki csak olvasta, rajongója lett az általam oly nagyra becsült művésznek.

– **Mi a titka ennek a hagyományörzésnek, a szokásokhoz való ragaszkodásnak?**

– Egy olyan országban, ahol a többségi nemzet is hagyományörző, könynyebb a múlt, az emlékek felvállalása. A magyar nép tudja mi a szenvedés, a magárahagyatottság, hiszen a trianoni szerződés elszakított embereket, családokat, városokat és minden mást. Ezért hát könnyebben fogadhatják el a kisebbségek hagyományörző szokásait. Más kelet-európai országokban sokkal drámaibb a helyzet, ez mindenki láthatja. Ezért bízom a magyarországi helyzet jobbra fordulásában, hiszen itt az emberek sokkal megértőbbek, türelmebbek egymással. És mindenki nemcsak ismeri, tudja múltját, de elfogadja ezt másoktól is. Franciaországban, de más európai országban is idegenként fogadták a cigányokat. Szokásaik, életformájuk szinte ellenséges megnyilvánulásként jelenítődött meg, s ezért kényszerrel oldották meg a beilleszkedést, az asszimilációt. Sok cigány ön-

gyilkos lett inkább, mintsem feladja hagyományait, szokásait, örökségét. Ez a tragédia itt, Magyarországon nem történt meg és ez biztató jel. Amikor a magyarok arra gondolnak, mennyi nemzettársuk él idegen területeken és ez milyen fájdalmas, gondolhatnak arra

is, a cigányoknak még anyaországuk sincs. Ezért kell elfogadnunk egymást, megértenünk a másságot, megismernünk a világot, az embereket, a kultúrát.

– **Mit tehet egy ember, mégha telve is jóindulattal, a világgal a közönyvel, a meg nem értéssel szemben?**

– Családunk, a magyar és a francia ág egyaránt arról volt híres, hogy soha nem adta fel. A történelemben mindig is ott voltak, ahol segíteni kellett, ahol emberek, rászorult emberek kértek vigaszt, menedéket. Bár a lehetőségeim korlátozottak, amit tehetek, talán egyfajta segítség. Találkozom cigány művészekkel, beszélgetek velük, megismerem gondjaikat, örömeiket és elmondom ezt az egész világnak. Támogatókat szerzek, kiállításokat szervezek, találkozókhoz hozok össze annak érdekében, hogy az emberek közelebb kerüljenek egymáshoz. Ha csak annyit tudok elérni, hogy munkámmal, filmjeimmel-mert ez a foglalkozásom-, ráirányíthatom a figyelmet a cigányság problémáira, megismertethetem a közönséget egy olyan értékes, de számukra ismeretlen világgal, már megérte. Ha pedig kézzelfogható segítséget is tudok nyújtani, már nem volt hiába. Ezért vagyok most itt és ezért dolgozom a továbbiakban mindkét hazám népeinek a barátságán.

Cs. B.



„Nem vagyok madzsar, sem ejrópai”

BESZÉLGETÉS BALOGH ATTILA KÖLTŐVEL



**Balogh Attilát húsz évvel ezelőtt
Csoóri Sándor avatta hivatalosan költővé.
Ehhez képest kérdésemre, hogy ki fedezte fel,
ezt válaszolta: „az embert nem lehet felfedezni”.
Nos, én tovább kérdezgettem.**

– Alsóvadászon nőttem fel. Hét testvérem van. Felnőtt koromig a szüleimmel éltem. A gimnázium után először az Eötvös Lóránd Tudomány Egyetemre, majd a Hittudományi Akadémiára jártam.

– Ennyire jó tanuló volt?

– Nem. Nem voltam az. Nem a jó tanulók mennek Egyetemre, hanem a kreatív emberek. A szorgalmas, jó tanuló emberekből ügyvezető igazgató lesz, akikre persze nagy szükség van, de én nem tartozom közéjük.

– Hogyan került Budapestre?

– Magyarország olyan, mint egy kispolgári lakás. Középen van egy lámpa, ahol világos van, de a sarkokban minden sötét. A fontosabb legyek és a szúnyogok a fény felé mennek. Többek között én is ezért jöttem ide. Egyébként a mostani Cigány Módszertani Központ elődjében dolgoztam két-három évig. Jelenleg „A Dunától a Gan-

geszig” Alapítványnál vagyok, amelynek kulturális, antropológiai expedíciós terve van Indiába, valamint a Cigányfűró művészeti folyóirat kiadásával foglalkozik, aminek én vagyok a főszerkesztője.

– Mióta ír verseket?

– Egész kicsi koromtól kezdve, de mindennap újra kezdem, mert a versírás nem olyan, mint mondjuk az úszás, amit nem lehet elfelejteni. Ezt mindig újra kell kezdeni.

– Ki volt az, aki felfedezte, aki elindította a pályán?

– A költőket igazából nem lehet felfedezni. Nem vagyok biológiai csoda, vagy egy földrészt, akit vagy amit fel lehet fedezni. Amikor az ember verset ír, megmutatja a barátainak, ismerőseinek, és ez a kör kitágul. Itt nincs hivatalos aktus, hogy nulla óra hat perctől fel vagyok fedezve és onnantól kezdve legális költő vagyok. Igazából úgy kez-

dődött, hogy az írásaimat elküldtem különböző újságokhoz, ott tetszett, közölték. Valahogy így indult.

– Mi adja az ihletet?

– Nem is tudom, hogy van-e egyáltalán ilyen érzés. Ezek olyan megválaszolhatatlan kérdések. Olyan dolog ez, mint a levegővétel, vagy akármilyen más munka. Az ember egyszerűen teszi a dolgát, ugyanúgy, mint más. Nekem ez a feladatom. Nem kell hozzá különösebb ok. Vannak persze úgynevezett népköltők, akik egy bizonyos ügyért írnak, és ezek a versek ezekből az emberekből a minőség ellenére is költőt csinálnak. Elég hozzá a vélt küldetés a népért, az ügyért. Szerintem azonban ezek mind-mind hazugságok. A versírás abszolúte személyhez kötött.

– Cigány művésznek érzi magát? Mit jelent önnek cigánynak lenni?

– A cigány származásom nem jelent számomra semmit. Ez egy jó bűjöska, ami felmenti az embert bizonyos bűnök alól. Lehetnék én rossz cigány attól, hogy író vagyok, és fordítva is. Nem szeretem ezeket a dolgokat etnikai szempontból mérlegelni. Persze engem is próbáltak beskatulyázni, de nem sikerült. Nem fogok zászlót bontani azért, mert cigány vagyok.

– Írásait olvasva felmerült bennem egy kérdés: valóban ilyen kegyetlen a világ?

– A világ nem kegyetlen. Végül is ehettek, ihatok, alhatok. Számomra evidens, hogy vannak problémák. Ugyanakkor nem szólhatnak a verseim arról, hogy szombatonként a strandon pattanást nyomogatok. Nem szólhat a piros mennybemenetelről sem. Csak a fájdalomról lehet írni, még akkor is, ha azt szerelemnek hívják. Ha viszonzózik, akkor meg pláne, mert a megvalósult, kielégült vágyaknál nincs rosszabb, ugyanis akkor megfogtuk a titkot. A titok viszont nem arra való, hogy megfogjuk. Nem kell kinyitni a dobozt, hogy megnézzük, milyen kavic van benne. A doboz arra való, hogy őrizze a titkot. A szerelem elhalványul, ha polgári szerződést ír alá a nő és a férfi. Ez nem szerelem. Ez pol-

gári melegvíz. A szerelem tele van kéttel, harccal. Van egy ilyen stádiuma az együttlétnek, de ez két hétnél tovább nem tart. Birtoklási viszony lesz belőle. Meg kell osztanunk még az álmainkat is.

– **Hittudományi Egyetemre járt. Ez azt jelenti, hisz Istenben?**

– Isten nem attól van, hogy hiszünk benne. Az istenhit pedig nem azt jelenti, hogy bemegyek a templomba és elmondok néhány miatyánkot. Az isten-

hit az egy iszonyatosan kockázatos dolog.

– **Két verseskötete jelent meg, de nem csak verseket ír.**

– Igen. Először 1980-ban Lendítem lábamat, majd 1991-ben Versek címmel jelent meg kötetem. A következő ősszel kerül kiadásra, József Attila a peep-show-ban címmel. József Attilának voltak olyan pszichiátriai vizsgálatai, amelyek arról szóltak, hogy szabadon kellett engednie a gondolatait a kezeléseken, és ő ezeket leírta. Ezt most

Szabad ötletek jegyzéke címmel kiadták. Olyan ez mintha József Attilát betették volna egy peep-show-ba, ahol az arra éhes emberek megleshetik. Ez a kötetem egy esszékötet lesz.

– **A szülei büszkék arra, hogy fiukból nem egy egyszerű ember lett?**

– Egyáltalán nem. Ha azt hinnék, hogy nagy vagyok, biztosan örülnének neki, de szerencsére nem hiszik azt. Én is egy egyszerű ember vagyok. Semmi kiváltságom nincs, még ha mások akarják, akkor sem. Nem hiszem, hogy én lettem volna az egyetlen gyerek aki szenvedett. Talán annyi a különbség, hogy nekem fájt is. De túléltem. Nem a cigány származásomból, és nem az egyéves koromban kezdődött mozgásérzékenységemből adódtak a fájdalmaim. Erről egyedül én tehetek, az én idegrendszerem, az én személyiségem. Itt található a hiba. A másik kettő „csak” érthetővé tette a kívülállók számára.

Kótyé Lilla

Balogh Attila Numero XL

Itt szárítkozik
dombok lázas bőrén,
az eső utáni erdő
vénaasszony szőre
s ha szédíti álmát
a bokrok szoknyái mögé dugdosott
ember,
szája sarkáról elkanyarodik
a fölébredt pete
kék legye,
s bogarak tömege fényesen freccsen
férfiak mocorgó hasáról,
szám kényes fogai előtt
megédesedik a levegő,
körüljárják a csók dongói
s én hagyom magam,
nyelvem még őrzi
a zúzódott zöld tavat,
s engedi színét szívárogni
a ködben totyogó hajnal,
ha állatok nyála ébred a betonon,
s az idő fényes tetejéről csorog
a kék szemöldökű patak,
tél gödrében
a himnuszt ugató néphez,
finn-ugor dadogás őrzi a kegyeletet,
föld hűvös morzsáihoz hiába teszem
ez a gyermekem is már halott,
csorogva erdők színes nyálán,
az ezüst szuszogású savanyú
szélben,
öngyilkolások szétszórt csizmáit
bokámhoz koccantó mezőn,
zöld köhögésű asszonyok közt,
nevetnek reám,
megvan minden foguk,
és te hatódtál már meg
az én lábocskámon,
a balta árnyékú bottal
tűdön vert csecsemőn,
prüszkölő eper színét
a február zizzenésű télbe hétfőn
s délután,

szépséges szép soha-szerelmem,
te gyönyörű ribanc,
predesztinált turistája ennek a
szerelemnek,
pizsamakabát bordáin
idegen vizelet,
te biciklizel
én bicegek,
álmos kócaival hajadnak visítva
fésű agyara előtt,
éjszaka bőre alatt a lopott kutyával,
tücsök talpa miatt csörgő pipacsok
nyers húsát színező szivárványháton,
jeges patájú szarvasokkal,
a dombok hója alá szorulva innen,
körmömön csücsülő csendes
kavicsait
el-elfricskázva a hazánk,
nem vagyok madzsar
se ejrópai,
városba falazva
nyugalmas nyávogás a himnusz,

s oly nyomorultnak érzem magam,
hogy szépnek
s büszkének lennem
mostmár muszáj,
kuporogva is fényes bűneimtől,
ablaküveghez dűtött hasadhoz,
amikor lenyúzza onnan a langyos
homályt,
a boldogságra uszító öleden
barna kócek közé roskadt
piros gödréhez az éjszakának.
csecsemőszagos homlokához hajló
füvek
kék kései közé,
testem patakjait szétugrató
ujjaidhoz,
s mond Uram,
kik ezek a kevés álmu
boldog műfogsorok,
ezek az üres gömbölyűk,
lágys, korrekt ostobák,
átvilágított patakok,
autós cifra kanok,
csók másoló automaták.

*Balogh Attila, ez a putrikból
jött, elsőgenerációs, mankós ér-
telmeségi még tovább fokozza a
rút tények és a szép szavak el-
lentmondását. A verseiből ki-
szűrhető életrajzi tapasztalatok
olyan borzalmasak, hogy a múlt
század realistái, egy Dickens, egy
Gogol, egy Balzac elsárgulná-
nak az irigységtől.*

*Balogh Attila verseinek olva-
sása közben gyakran kény-
szerülök fordítói munkára: a
metaforákat át kell ültetnem tar-
talmunk közegébe. A misztikus,
kozmosz költők is csak így ol-
vashatók, de míg őket egy meta-
fizikus világlátomás ihleti, Ba-
logh Attila ihletője a személyes
szenvedés, ez kap szinte metafizi-
kai formát, és az elemzés, ha si-
kerrel jár, a sajtó, magára ha-
gyott, szenvedéseivel végezni
nem tudó személyhez vezet víz-
sza. Kérdésemre, hogy miért ke-
res a rút élményekre szép képe-
ket, ezt felelte: „Mindez annyira
fáj, hogy másképpen nem bír-
nám elviselni.”*

Eörsi István

Kisebbségi érdekeink hatékony védelmezésére és képviselésére vállalkoztunk

A többségi társadalmat képviselő települési önkormányzatok mellett az elmúlt év elején lehetővé vált, hogy az ország városaiban, falvaiban kisebbségi önkormányzatok jöjjenek létre. Az állam ezen az úton is garanciát vállalt az idáig deklarált jogok gyakorlásáért, a helyileg kialakult autonóm törekvések megvalósulásáért. Egy évi munka után a számvetések is elkészültek, bizonyítékát adva, hogy az érdekérvényesítésnek ezek a legitim bázisai életképesek, ha hagyják őket dolgozni. **Teleki Lászlóval**, a Nagykanizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat elnökével az 1995-ös esztendő eredményeiről és a terveikről beszélgettünk.

– Hogyan indult be az önkormányzat tevékenysége?

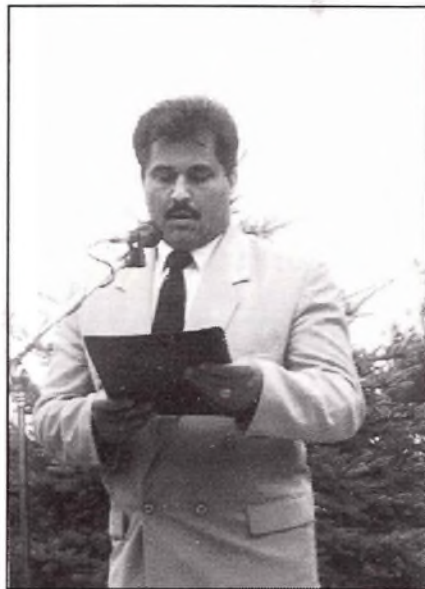
– A megalakulás és a hivatalos bejegyzés után 1995. január 3-án alakuló ülést tartottunk – kezdte Teleki László. – Meghatároztuk az év feladatait, elkészítettük a költségvetést, a kijelölt pénzforrások felosztását, kialakítottuk a hivatali rendet, az ügyfélfogadás rendjét, elkészítettük a Szervezeti és Működési Szabályzatunkat. A települési önkormányzattól az induláskor – és később is – sok szakmai és anyagi segítséget kaptunk. Irodahelyiségünk a város központjában van, a munkavégzéshez elfogadhatóan felszerelt. Ami rögtön az induláskor kitűnt, hogy önkormányzatunknál a személyi feltételek igen jól alakultak: **Váradi Istvánné**, **Csontos Józsefné**, **Ferkovics József** és **Molnár Jenő** tagok hozzáértő, ügyszerező emberek, akik már régebben is bizonyítékát adták annak, hogy különböző szinteken és fórumokon képesek a cigányság érdekeit képviselni. S egyáltalán nem lebecsülendő, ha erről szólok, önkormányzatunk tagjainak iskolai végzettsége is igen jó: hárman középiskolai, ketten pedig nyolc általános végzettségűek. A testület mellett dolgozik az egyetemi végzettségű **Szirmai István**, valamint állandó szakmai segítők, **Farkas Tibor** népművelő és **Kardos Ferenc** könyvtáros. Két bizottságot választottunk, azokat, amelyeket a legfontosabbnak ítéltük meg: Szociális Bizottságot, valamint Oktatási és Kulturális Bizottságot.

– A települési önkormányzat az elmúlt esztendő végén munkájukat igen hatékonynak ítélte, különösen sikeresnek tartva oktatási programjukat és a cigány hagyományőrzést.

– A Művelődési és Oktatási Minisztérium köztámogatásával és normatív támogatással elkészült Cigány Népismeretek című oktatási koncepciónk – és annak gyakorlati megvalósulása – az intéz-

ményvezetők visszajelzése alapján valóban igen jól sikerült. Tudomásom szerint elsőként kezdtük el az országban a cigány népismereti oktatást. A 14 helyi általános iskolában **Szirmai István**, **Farkas Ferenc**, **Kardos Ferenc** és jómagam 108 tanórát tartottunk. Vendéglelőink között üdvözölhettük **Raduly Istvánt**, **Fátyol Mihályt**, **Bogdán Bélát**, **Choli Daróczy Józsefet**, **Orsós Jakabot** és **Nagy Gusztávot**. Szinte minden iskolában van folyamatos korrepetálás és pótvizsgára való felkészítés. Az esztendő során többször olyan kulturális rendezvényeket tartottunk, amelyek – bizakodom benne – példaértékűek. Így áprilisban Nagykanizsa város nevének okleveles említése 750. jubileumi éve keretén belül a Roma Kulturális Napot, májusban Gyermeknapot, júliusban a Cigány Holocaust megemlékezést, szeptemberben Sport és Kulturális Napot. Hetente egyszer olyan gyermekklubot működtetünk, amelyben a beás nyelv, a zene és tánc oktatása mellett egy kis rajz alkotóműhely is van. Hogy milyen fontos a fiatalokra való hatékony odafigyelés, azt mi sem bizonyítja jobban, mint az, hogy a cigány kisebbségi önkormányzati tréning egyik előadója, a holland **Janó Elemans** úr úgy fogalmazott, hogy azért kell megfelelő gondot fordítani a cigány gyerekek iskolázására, mert minél képzettebb egy kisebbség, annál több esélye van a gazdasági és szociális felemelkedésre. Két alkalommal is sikerült nyelvi hagyományörző táborát működtetnünk, júniusban Balatongyörökön az MCKSZ ZM tagszé-
vességgel közösen, augusztusban pedig saját szervezésünkben a város táboraiban turnusonként 50 fővel Balatonmáriafürdön.

– A helyi Egészségügyi és Szociális Osztály is példásnak ítélte meg az önk szociális és érdekképviseleti tevékenységét.



Teleki László

– Ez az a terület, ahol mindenkinek a leginkább szüksége van olyan pszichológiai jártasságra, amivel a problémákat kezelni tudja. A cigányok körében végzett munkában ez sokszorozódik. Nem véletlen tehát, hogy Szociális Bizottságunk tagjai olyan nagy gondot fordítanak a pszichikai felkészítő erősítő, valamint a tárgyalási készséget javító továbbképzésekre. Ha fellapozzuk az ügyfélfogadási naplót, akkor látjuk, hogy a bizottságot az esztendő során 960 alkalommal keresték meg. Az ügyek szerteágazóak, de főként állás, lakás és pénzügyi támogatás szerepel napirenden. Az esetek 40-50%-ában sikerrel el is tudunk járni. A Polgármesteri Hivatallal történő jó együttműködésünk jele az a hat lakás, amelyeknek bérliőre alapos környezettanulmány elvégzése után mi tehattunk javaslatot. Természetesen nemcsak várjuk ügyfeleinket, hanem lehetőségeinkhez mérten igyekszünk a problémák elé is menni. Húsvét-
ra 105 családnak osztottunk ki fejenként mintegy 1200 Ft értékű ajándéksomagot, karácsonykor ezt megismételtük 250 családdal. Ezt is a krízissegélyre fordítottuk. A családsegítő központ mindig kéri a véleményünket, ha krízissegély kiutalásáról van szó. Javaslatunkra 1995-ben 260 család részesült támogatásban. Lehetőségünk volt többször élelmi-szercsomagot is osztani. Összesen 600 000 Ft volt az az összeg, amellyel az esztendő során ilyen céllal gazdálkodhattunk. Az esztendő során több mint 100 családot kerestünk fel, elsősorban általános iskolás korú gyerekek szüleit, kör-

nyezettanulmányokat készítettünk életmódjukról, körülményeikről. Folyamatosan szervezzük a pártfogói rendszert is.

– **Milyen tervekkel indultak az 1996-os esztendőnek?**

– A Nagykánizsai Kisebbségi Önkormányzat továbbra is szervezeten és hatékonyan szeretné végezni a munkáját. Ehhez az odafigyelést a Polgármesteri Hivataltól megalakulásunktól kezdve érezzük. Harmonikusan szeretnénk együtt élni Nagykánizsa lakosságával, nem feladva kisebbségi érdekeink hatékony védelmezését és képviselését. Az eddig felvállalt feladatokhoz a társadalmi háttér, a hivatali környezet megfelelő, segítők jól felkészültek, patronálóink száma egyre növekszik. Munkánk országos visszhangot is keltett, amelyet mi sem bizonyít

jobban, mint a sok személyes érdeklődés, látogatás, rengeteg segítség és számtalan meghívás. Szeretnénk, ha a nemrég megalakult Zalai Kisebbségi Cigány Önkormányzatok Társulása hatékonyan megkezdhetné munkáját. Mi ebben is vezető szerepet kívánunk vállalni. A hollandiai Bergen Interim Management és Tanácsadó cég által tartott tréning megérlette bennünk, hogy mennyire kamatozó lenne nemzetközi kapcsolatokat kialakítani. Tovább folytatjuk oktatási programunkat, márciustól már a középiskolákban fogunk osztályfőnöki órákat tartani. Jelentős háttéranyagot, kutatási programokat gyűjtöttünk össze, s a jobb felhasználóság érdekében cigány közgyűjteményi tárlatot és könyvtárszobát alakítottunk ki, amelyet a város minden

polgára használhat. Fontosnak tartjuk az adatfeldolgozás színvonalának javítását, felméréseink folyamatos összegzését, és ezek nyomán a tudatosabb feladatmeghatározást. A cigány kulturális örökség terjesztése és gyarapítása okán továbbra sem mondhatunk le közvetítő szerepünkéről, egyrészt intézményi szinten: óvodák, iskolák, hivatali szervek között, másrészt interperszonális szinten gyerek és szülő, gyerek és gyerek, valamint a családok és családok között.

A Cigány Kisebbségi Önkormányzat ebben a városban egyformán megkapta a bizalmat a cigányság, a többség és az önkormányzat részéről, s mi ezt a jövőben csak gyarapítani szeretnénk.

Büki Erzsébet

Cigány Közgyűjtemény avatása Nagykánizsán

„Információt és ismeretet kell adnunk a többségi nemzetnek ahhoz, hogy jobban értse és tolerálja a cigányság életét és problémáit. Információt és ismeretet kell adnunk a cigányság kezébe önmagáról, hogy jobban becsülje, s használja értékeit.”

Ezekkel a szavakkal üdvözölte február 16-án délután a cigány közgyűjtemény avatásán megjelent vendégeket **Teleki László**, a nagykánizsai CKÖ vezetője. Az önkormányzati helyiségekkel egy épületben kialakított – és jelenleg még csak egy szobából álló – Nagykánizsai Cigány Kisebbségi Önkormányzat Dél-nyugat-dunántúli Közgyűjteménye címet viselő gyűjtemény avatásán megjelent a települési önkormányzat számos tagja, több helyi párt vezetője és néhányan a város közeletét képviselő jeles személyiségek közül. **Tüttő István** alpolgármester avatóbeszédében méltatta a nagyszerű kezdeményezést, főként azt az elgondolást, hogy a régió cigányságának és cigányságáról szóló forrásokat úgy sikerült összegyűjteni és hozzáférhetővé tenni, hogy azok a cigányságon kívül Kanizsa és vonzáskörzete magyar és más nemzetiségű népességét is szolgálni fogják, lehetőséget biztosítva az érdeklődőkön túl a kutatók számára is. **Dr. Hotvát György** a települési önkormányzat Oktatási Kulturális és Sportbizottságának elnöke szintén elismerően nyilatkozott az 1995 elejétől folyamatosan bővülő, és egyre szakszerűbben dokumentált anyag válogatásáról és elrendezéséről.

Ezután **Kardos Ferenc** könyvtáros, a gyűjtemény egyik életrehívója mutatta be a különböző dokumentumokat. Tájékoztatása szerint már a kezdetekkor pontosan meghatározták a közgyűjtemény gyűjtőkörét, feladatait, s ennek megfelelően történt a folyamatos bővítés. A nyilvántartásba vételhez és a feldolgozáshoz nagy segítséget nyújtott a Polgármesteri Hi-

megtekintették a helyi cigánycsaládokról szóló, a hatvanas- hetvenes esztendőket életvitelét jelző fotótárlatot, s a Barcsi Cigány Kisebbségi Önkormányzat által ajándékozott – a somogyi cigányság életmódját reprezentáló – fafaragásokat, fatermékeket és fonott használati tárgyakat.

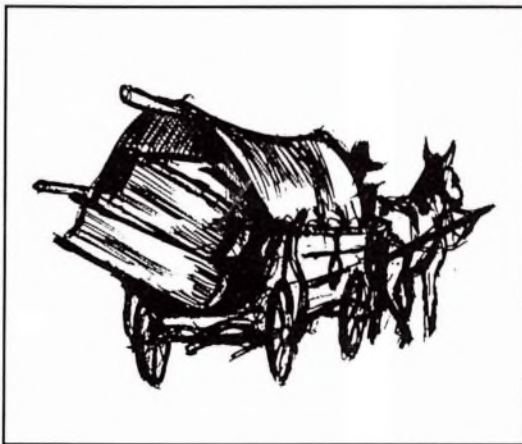
Az avatóünnepséget jelenlétével megtisztelte **dr. Hegyesiné Orsós**

Éva, Nemzeti és Etnikai Kisebbségi Hivatal elnöke is, akit a rendezők a program lebonyolítása után nemhivatalos kerekasztal beszélgetésre invitáltak. Az államtitkár asszony keresetlen szavakkal érzékeltette azokat az égető lakás, iskolázási és munkahely problémákat, amelyeket rövid hivatali ideje alatt a cigányság körében tapasztalt. **Bíró László**, a Zala Megyei Közgyűlés Kisebbségi referense is elmondta véleményét, miszerint a megyék, valamint a Cigány Koordinációs Tanács, a különféle közalapítványok, a Nemzeti és Etnikai Kisebbségi

Hivatal és a Cigány Önkormányzati Társulások közötti információáramlások, munkamódszerek még hagnak kívánnivalót maguk után. Végül az államtitkár asszony – hivatkozva a nagykánizsai jó példára is – megjegyezte, hogy mennyire fontosnak tartja szerte az országban a települési önkormányzatok és az ország 800 kisebbségi önkormányzata között kialakítandó termékeny és gyümölcsöző kapcsolatot.

Büki Erzsébet

Fotó: Csillei Béla



vataltól ajándékba kapott számítógép. Ezután a gyűjtemény dokumentum típusainak az ismertetése következett. A jelenlévők nagy érdeklődéssel lapozgatták a magyar és cigány nyelvű szépirodalom kötetait, a Zala megyei cigánytörténeti dokumentumokat, a különféle, cigányságról szóló pedagógiai és néprajzi anyagot. A gyűjteményben helyet kapott több népzenei felvétel, cigány portréfilm és szociológiai film is. Az avatóünnepség résztvevői, a gyűjtemény kialakításában szintén tevékeny munkát végző **Váradi Istvánné** kalauzolásával,

MAUGLI ÉN VAGYOK...

OTTHON - KOLLÉGIUM NYÍRTELEKEN

*Amikor este ágyba bújnak, legtöbbjük még szorosan magához öleli játékkálatát. Összegömbölyödnek, együtt, mint a kisbaba anyja hasában. Az óvatos félelem még nem tűnt el, a tiszta ágynemű, a fürdőszoba fehér csempéi, az ebédlőasztal abrosza csupán feledtetni tudja az emlékeket. A család otthon van, a testvérek – néha tízen egy szobában –, a messze távolban. Hétféteken hazautazás, majd hétfőn közös fürdéssel, tisztálkodással kezdődik a tanulás. Kezdetben minden hétfévégén buszozás, aztán már csak kéthetente, havonta. S végül a gondolat, hogy jó volna itt maradni. A kollégium, az otthon, az emeletes családi ház, tizenkét nehéz sorsú cigány gyerek új lakóhelye. Nyírteleken, az általános iskola részeként, egy speciális tantervű csoport számára. **Lázár Péter** tanár bácsi gondoskodó keze alatt.*

A kíváncsi várakozás feloldja a látogatók hozta feszültséget. A ceruzák a padra kerülnek, a füzet nyitva marad. Akárcsak a figyelmes tekintetű szem-pár. A tanár bácsi, gitárt kézbevéve egy dalt énekel. Ez is az óra része. Mint a beszélgetés, a kérdezősködés, a füzetbe rajzolás. A gyerekek, különböző életkorúak, más-más évfolyamon, de egy osztályban sajátítják el a tudnivalókat. Egyéni tanmenettel, személyre szabott haladással. A tanterem az övék, az idő is. Nincs szorosan vett 45 perc, hanem a feladatra összpontosítanak. Aki előbb végez, jelzi az eredményességet. Akkor kaphat újabb feladatot. Amikor már lankad a figyelem, s előtör a génekben megbúvó ritmusérzék, már szól is a gitár. **Mocsár András** harmadikos, **Nagy Mihály** másodikos fiatalemberek, és **Mocsár Zita** leányzó önfeledten csatlakozik a muzsikához. Ez egy ilyen tanítási óra. Nyírteleken, az általános iskola külön tantermében.

– Mikor először bejöttek ide – emlékezik Lázár Péter pedagógus, oktatásügyi szakértő –, Maugliként viselkedtek. Rá sem mertek nézni tanuló társaikra. Szavukat nem lehetett hallani, csak ültek, bezárkózva önnön kis, féllelmeikkel, emlékekkel teli világukba

és rémülten figyelték a történeteket. Az ebédnél még a testvérek sem figyeltek egymásra, csak az evés volt a fontos. Az a szocio-kulturális környezet, ahonnan érkeztek, még sokat látott pedagógusszemmel is megdöbbentő. Érthető tehát részükről a kezdeti bizalmatlanság, az óvatosság és a gyanakvás. Csak nagysokára, a türelmes bánásmód, a megértő viselkedés és az együttérző beszéd oldotta fel az elzárkózó magatartást. Ebben pedig nagy szerepe volt a zenének, a közös éneklésnek, ami hihetetlen energiákat szabadított fel a kis emberkéik személyiségéből. Már aktívan részt vesznek az esti mesélésen, zenehallgatáson, a közös tanuláson. A hazuról hozott zajongó viselkedés mára szűnőben van, szinte egymást fegyelmezik. A napi tisztálkodás elveszítette az újdonság varázsát, s természetessé vált. Talán csupán az esti fog-

mosással vannak még bajok, de ez leküzdhető probléma. A lényeg, a beilleszkedés.

– Személyiségfejlesztő módszerünk – tájékoztat **Krajnyák Józsefné** igazgató –, elsősorban az iskolai oktatás hatékonyságának a növelése érdekében készült. Egyfelől a lemorzsolódás felszámolására, másfelől pedig a cigány gyerekek felzárkóztatására, a tanulási technikák hatékonyabb elsajátítására állítottuk össze. Talán egy régi mondással szemléltetném az eredeti elgondolásunkat. „A gyerek nem tehet róla, hogy putriba, vagy palotába születik...” A mi dolgunk megmutatni neki, hogy másképp is lehet élni. Ha felébresztjük benne a vágyat az igényesebb élet iránt, ha kitágítjuk szemléletének horizontját, talán megérti, hogy a felemelkedés első lépcsőfoka a tanulás. Különösen fontos ez a cigány gyermekek esetében is, akik még mindig döntő mértékben nehéz, egészségtelen körülmények között élnek, a szociális hátrány szinte kivédhetetlen hálójában. Számukra továbbá nincs meg otthon az a modell, ami a továbbtanulást, a biztosabb munkaszerzés lehetőségét erősítené. Munkanélküli szülőkkel, rokonokkal körülvéve, tehetetlenül, kitorésre képtelenül, magukra maradva elhagyják az iskolát. Azt a helyet, ami az egyetlen esélyük volna a felemelkedéshez. Meg kell tehát teremteni számukra is azt a szociális háttérrel, amely lehető-



A kollégium

vé teszi a képzési és tanulási feltételek elérhetőségét. Erről szól a programunk.

A hóféhér ágynemű, a berendezés, a ragyogóan tiszta hálósoba megannyi varázslatos szeglete a csodák birodalmának. A kollégium – egy valamikori családi ház –, ma tucatnyi gyerek otthona. Fiúk, lányok együtt gazdái az épületnek. **Rákóczi Lajos, Mocsár Mihály, Mocsár András és Mocsár Ernő** már otthonosan mozog ebben az új birodalomban. A fiús szoba kissé marconább, a játékok: kisautók, katonák, repülőgépek. A lányokén meglát-
szik a női kéz nyoma, a babák, a faliképek jelzik, itt nőuralom van. És mindegyik ágyon a kedvenc, a játékalát, „aki” álomba ringatja a paplanhoz, tiszta ágyneműhöz eddig még nem szo-

számukra, mernek megszólalni, beszélni, néha még vitatkozni is. Nem működnek a régi, félelemjelző reflexeik, már gond nélkül közlekednek az iskola folyosóin, tantermeiben. Aki velem együtt kezdte, látta, az tudja, mekkora eredmény ez önmagában is. A gyerekek megtanultak kommunikálni, olvasni és számolni. Iskolába járnak, csökkent az – eddig már megszokott és sokak számára beletörődést eredményező –, folyamatos és rendszeres hiányzások láncolata. A szülők részéről barátságos elfogadást tapasztalunk, ami nem csak annyit jelent, odahaza kevesebb éhes száj van, hanem azt is, hogy egyetértenek a programmal. A hétfőtől péntekig működő, bentlakásos, sajátos pedagógiai programmal működő iskolánk



úgy tűnik, elérte célját. Az S.O.S Gyermekekért 90 Alapítvány, a Soros Alapítvány, valamint a MKM Kisebbségi Főosztálya segítségével olyan iskolát hozott létre, amely vonzó a gyerekek számára. Elhangzott részükről már olyan fogadalom is, mely szerint ők már másképp akarnak élni, mint szüleik. Viselkedésmintájukat tehát jelentősen módosította az itt eltöltött egy-két esztendő. Ha eredeti céljaink és elkötelezettségünk vállalása további munkára ad lehetőséget, élni fogunk vele. A legfontosabb a gyerekek öröme. Erről szól az egész iskolaprogramunk.

Szöveg és fotó:
Csillei Béla

kott kisdíákot. Van, aki hozta vagy hozná testvérét is. Talán jövőre már megoldható. Addig a játékmackó, a Maugli-bújás, összegömbölyödve, paplan alá kucorodva.

– Ha a létező problémákra valós választ adunk – zárja a beszélgetést az igazgatónő –, reális esélyünk van a megoldásra is. Ha sikerül megszerettünk a cigány gyerekekkel a tanulást, ha megértik, ez az egyetlen esélyük és lehetőségük a többségi társadalomba történő integrálódásra, akkor nyert ügyünk van. A felzárkóztató és személyiségfejlesztő programunk 1994 szeptemberében indult, s már értékelhető eredményekről számolhatunk be. Az „otthon-osztály” és játékszoba jelentős eredményeket hozott a gyerekek fejlődésében. Már nem idegen az iskola



KÉPEK TÖRTELRŐL

*A Szolnoktól pár kilométerre fekvő Törtelen
a lakosság mintegy tíz százaléka cigány.*

A szegénység, a nélkülözés életük részévé vált.

Amit kevésbé higgadtan, de elviselnek.

*Próbálkoznak, keresgélnek, hogyan, miként tudnák
életüket könnyebbé tenni, gyemekeiket felnevelni.*

Burai Jánostól a helyi cigány kisebbségi önkormányzat vezetőjétől megtudtuk, hogy az itteni romák életé igen keserves. Jellemző a munkanélküliség, a kilátástalanság. Az emberek nagy része alkalmi munkából, segélyekből él.

Burai Szilárd rokkantnyugdíjas. Picike házikóban élnek heten, akik közül, az egyik két éves a másik pár hónapos, és a vizes fal mellett alszik

kiságyában. Rezzenéstelen arccal szuszog, míg a család panaszkodik.

– Heten élünk itt, kérem! A feleségem és én, a két fiam, a menyem és a két unokám. Ez a ház egy négyszer négyes szobából, ebből a kicsi helyiségből, ahol most vagyunk, és egy főzőfülkéből áll, ami mellel be-ázik. Az egyik szobában én a feleségemmel és a tizenhét éves fiammal alszunk, itt pedig a másik fiam a családjával. Az asszony a ceglédi kór-

házban dolgozik takarítónőként. A gyerekeim munkanélküliek, de az egyik fiam tanul. Nemrégiben fejezte be a testőrképző tanfolyamot, és most kőművesnek tanul. Ez egy tízhónapos iskola. A menyem ápolónő, de most gyese van.

– A férjem rokkantnyugdíjából élünk – mondja a feleség – és az én fizetésemből. Ebből tartjuk el ezt a nagy családot. Az uramnak verőérszűkülete van, és harmincnyolc éves kora óta le van százalékolva. Húsz éves munkaviszonyom van, ami alatt még gyese sem voltam. Sajnos, semmiféle segítséget nem kapunk. A férjem nyugdíja nyolcezer háromszáz forint, amiből hétezer háromszáz az OTP. Még tüzelőre sincs pénzünk. A kerítést szedtük fel, azzal tüzelünk. A férjem is hazajött a kórházból, műtét-



Burai Szilárd: – Heten élünk itt, kérem!



Özvegy Pozsár Józsefné: – Harminchárom évet dolgoztam, amíg nem nyugdíjaztak.

je volt, és egész nap a hidegben volt, mert ha nappal begyűjtöttunk este már nem tudtunk bemelegíteni. Majd most a nagyobbik fiam munkanélkülijéből veszünk tűzrevalót. Ők is itt vannak, építkezés előtt. A telek egyik részét rájuk íratam, és vettem fel nekik százezer forintot, hogy el tudjanak indulni. A cigányokkal verettünk egy kis vályogot, de azóta sem tudnak semmire sem haladni, mert ők sem kapnak semmiféle támogatást.

A fiatal menyecske elmondta, hogy hároméves házasság. Szeretnének önálló lakást, önálló családot, de nemsok reményük van. Munkanélküliből, gyesből élnek, és a falak is annyira vízesek, egészségtelenek, hogy ott nem lehet két kisgyerekekkel élni.

A helyzet más családoknál sem jobb. **Özv. Pozsár Józsefné** tatározatlan házában fogad. A szegényes bútorokkal berendezett lakás tiszta és takaros.

– Kilencen élünk itt a gyerekekkel, de összesen tizenkettő gyerekem van. Akik már férjhez mentek, megnősültek, itt laknak, nem messze tőlem. A férjem 1995 októberében halt meg. Gerincbetegsége volt már régóta. Az egyik fiainak is az van, mert miután az apja lerobbant, ő csinált mindent,

és olyan súlyos gerincsérve lett, hogy még katonának sem vitték el. Most lesz a műtétje. Van egy szellemi fogyatékos gyerekem is. Én sem tudok már dolgozni. Szívkamra-elzáródásom van és a kezemet is műtötték. Havonta kilencezer forintot költök gyógyszerekre. Harminchárom évig dolgoztam, egészen addig, amíg le

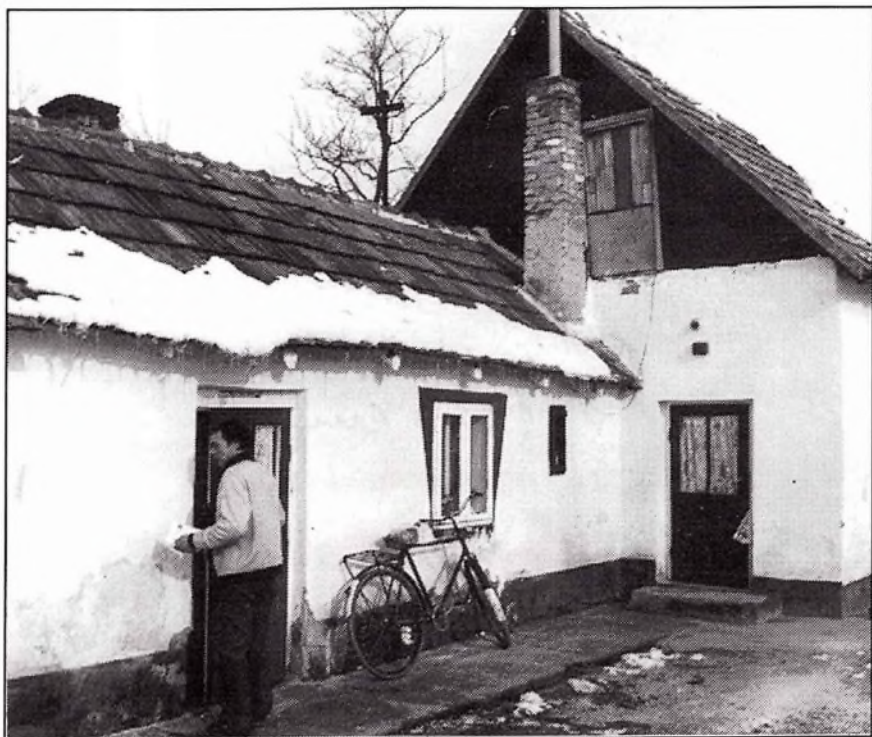
nem nyugdíjaztak. Most meg még árvaságit sem kapok. Már mindent eladtam a házból, és tüzelőnk sincs. Iskolába kell indítani a gyerekeket, a lakást fenn kell tartani. Szóval nehéz az életünk – fakad sírva az asszony.

Sok panasz esett a polgármester, **Tóth Ferenc** munkájával kapcsolatban is, miszerint nem megfelelően osztja szét a segélyeket.

Tóth Ferenc elmondta, hogy az önkormányzat anyagi helyzete igen szerény. Éves szinten kb. 12–15 %-ot fordítanak segélyezésre, ami véleménye szerint máshol is így működhet. Felajánlották a helyi cigány kisebbségi önkormányzatnak, hogy a segély összegével ők gazdálkodjanak, de nem fogadták el. A kisebbségi önkormányzat részt vehet a szociális egészségügyi bizottság ülésein, teljes szavazati joggal. Évente egyébként három-négy alkalommal utalnak ki rendkívüli segélyt, amit rászorultság függvényében osztanak szét. Elsőbbiséget élveznek a csökkent munkaképességű, beteg emberek. Hozzátette még azt is, hogy jól kijönnek a helyi kisebbségi önkormányzat vezetőivel, és sajnálattal említette, hogy az ötfős vezetőségből négy munkanélküli, ami azt jelenti, hogy nekik is problémájuk az, ami a törtéti lakosságnak és az ország nagy részének.

Törtel, 1996.

Lilla



Odakint búcsúzik a tél

Ezt bizony elkapkodták a karcagi romák. Vagy egyszerűen csak unják a telet? Mindenestre rajtuk nem múltott...

... Február 3-án Karcagon a Pártok Házában színpompás felvonulásnak és vetélkedővel ötvözött jelmezbálnak lehettek tanúi azok a roma és nem roma szerencsések, akik azon a tél közepét idéző délutánon bebocsájtást nyertek az intézmény nagytermébe. Mintegy kétszáz érdeklődő szorongott az amúgy tágas helyiségben, ahol **Varga István** cigány kisebbségi képviselő megnyitója után már igazi báli hangulatban vette kezdetét a gyermekek részére kiírt jelmezbemutató.

Az ötletes és kevésbé ötletes, mindazonáltal aprólékos gonddal fel- és kiöltöztetett apróságok látványa ismét csak bebizonyította azt a tényt, hogy értük-miattuk fokozottan érdemes a mindennapok által rákényszerített tempón lassítani, vagy meg-megállni néhány órára, és visszacsodálkozva visszavarázsolni egyszer-volt gyermek-voltunkat.

Volt is gondban a zsűri, amíg a legszebb, a legötletesebb, illetve a legötletlenebb jelmezkölteményeket mérlegelte, és elmondható, hogy a mintegy kéttucatnyi megmértetett versengő mindegyike megajándékozottnak tekinthette magát.

Az eredményhirdetésen túl a rendezvény fénypontját a farsangi fánk készítésének „nagymesternője” **Domokos Sándorné** produkálta, akinek áldásos tevékenységét követően forró, finom süteménnyel vendégelték meg a nagyszámú jelenlévőt.

A karcagi romák tehát ebben az esztendőben is elbúcsúztatták ezt az igen keményre, embertpróbálóra sikeredett telet. A többi már nem rajtuk múlik...

– rah –





„Politikai támadás áldozata vagyok”

Osztojkán nem sikkasztott

A rendőrség bűncselekmény hiányában megszüntette a nyomozást **Osztojkán Béla**, a Phralipe cigány szervezet elnöke ellen. Osztojkánt azzal vádolták, hogy 300 ezer forintot adott át **Klajbán Róbertnek**, az Országos Cigány Kisebbségi Önkormányzat képviselőjének, aki cserébe lemondott mandátumáról, s így Osztojkán került a testületbe.

Az ORFK határozata szerint ugyan „kétséget kizáróan bebizonyosodott”, hogy Osztojkán csakugyan átadta a pénzt Klajbánnak, de ezt a törvény nem tiltja. Sikkasztás is csak akkor történt volna, ha Osztojkán a Phralipe pénzt használja fel a mandátumvásárlásra. A vizsgálat azonban nem fedezett fel pénzügyi hiányt a szervezetnél.

Az ORFK határozata nem árult el részleteket arról, miként bizonyosodott meg a rendőrség a pénz átadásáról. Információink szerint az állítást Klajbán Róbert, **Hranek Ferenc**, a Phralipe volt alelnöke és egy titkármű tanúvallomása támasztja alá. Klajbán eredetileg cáfolta, hogy pénzt fogadott volna el Osztojkántól, később ismerte el tettét. Hranek szintén önmagára nézve terhelő módon vallott, állította, hogy segédkezett a pénz átadásában. Érdekesség, hogy az ügyben Osztojkán és Hranek gyanúsítottként, míg Klajbán tanúként szerepelt.

Osztojkán kérdésünkre kijelentette: nem fizetett a mandátumért, politikai támadás áldozata. A koholt vádakkal – mondta – az országos testületben való részvételét akarták lehetetlenné tenni.

Cz. G.

Néhány perc politika

Örkény István után, szabadon...

Már végigjártam a környék fatelepeit, zugüzereit, elmentem a Parlament melletti büfébe is, de eredménytelenül. Manapság minden beszerzés nehéz. Aztán valaki ajánlott egy külvárosi pincét, amelynek életrevaló és mozgékony vezetője állítólag bármit be tud szerezni, föltéve, hogy az ember visz egy kis rumot.

Megtalálván a helyet, lebotorkáltam a lépcsőn, miközben egy hang felkiáltott hozzám:

– Választási névjegyzékünk nincsen!

Lementem, köszöntem, kipakoltam a rumot a kis bádogasztalra.

– Arra nekem nincs is szükségem – mondtam.

– Hanem, mit tetszik parancsolni? – érdeklődött a vezető, egy futó pillantást vetve a rumra.

– Mandátumot szeretnék venni – mondtam –, képviselői mandátumot.

Eddig akármerre jártam, mindenütt kerek perccel megmondták: nincs. Elfogyott, felvásárolták, nem is volt, meg egyebek. De ő közelebb lépett a rumhoz, elolvasta a feliratot és aztán így szólt:

– Hát egy kis országgyűlést talán össze tudok kaparni.

Ezen nevetni kellett.

– Maga jópofa! – mondtam neki. – Mit képzelsz rólam? Hogy majd nekiálllok napirend előtt felszólalgatni?

Fogtam a rumosüveget, visszaraktam a táskába, amitől az illető mindjárt engedékenyebb lett.

– Nem kell azért rögtön elrohanni. Szíveskedjék pontosan elmondani, mi tetszik, és aztán majd meglátjuk, mit lehet csinálni.

Mintha nem tudná – gondoltam –, de azért szép türelmesen elmagyaráztam, hogy kisebbségi önkormányzati mandátumra van szükségem. Egészen pontosan a cigány kisebbség egyik mandátumára.

Újra elővettem a rumot és visszatettem a bádogasztalra. Nem szóltam semmit. Szólni ő sem szólt, csak hátra vitte az üveget és betette egy rozoga iratszékénybe. Minek annyit beszélni? E némajátékkal kölcsönösen elmondtuk egymásnak, hogy az ügyletet nyél-

be ütöttük, most már csak a forma kedvéért akadékoskodott.

– Ha szabad kérdeznem, engedélye van hozzá?

– Van – mondtam kurtán –, a bíróság szerint mandátumot vásárolni nem büntetendő cselekedet. Csak pénz kérése az egész.

Nem mentem bele a további részletekbe. De a számításom bevált. A pasas meglepően olcsó árat mondott. Háromszázezer, ÁFA nélkül, persze számlát nem adott róla.

– Valami szatyrot hozott? – kérdezte.

– Nincs nálam semmi.

– Akkor kérek még húsz forintot, reklámszatyorra.

Elővett egy használt, szemlátomást már sokat látott műanyag szatyrot és átadta. Beletettem a frissen vásárolt mandátumomat, mellé az aznapi újságot, amely a rendőrségi vizsgálat eredményéről tudósított, megnyugtatta ezzel minden politikai pályára lépni kívánót, majd elindultam felfelé a lépcsőn. A vezető előzékenyen felkísért, majd megkérdezte:

– Remélem, a kisebbség érdekében kíván tevékenykedni!

– Az csak természetes – mondtam.

– Csak mert olyan nagy viccmesternek látszik – mondta és tréfásan megfenyegetett az ujjával.

– csébé –

Örkény István, a magyar groteszk klasszikusa, a század egyik legnagyobb írója számos egyperces novellával, rövid írással örvendeztette meg olvasóit. Sajátos humora, szatirikus látásmódja, gunyoros fricskái néha elviselhetővé tették az elviselhetetlent is. Rajongói ma is vallják, a humor a képtelenségek váratlan találkozása. Ebben pedig Örkény István utolérhetetlen volt. Írásának átformálásáért utólag is bocsánatát kérjük. Ha pedig olvasóink közül valaki úgy véli, a történetnek akárcsak egy szemernyi köze is van a másik oldalon található újsághírhez, sajnálattal közöljük, erről csupán az Élet tehet...

Keresik a boldogulás lehetőségeit Tószegen is

Tószeg is, mint ahogy az országban nagyon sok helyen, egyik legnagyobb gond a munkanélküliség. A több mint 400 munkanélküli nehéz teher községünk életében, morális és anyagi téren egyaránt. Ennek több mint a fele már csak jövedelempótló támogatást kap. Az elmúlt évben rendelet született, miszerint e támogatás is csak akkor folyósítható tovább, ha az illető 90 nap munkaviszonyt igazol.

Azt hiszem nem kell nagyon bizonygatni, hogy a kétszáz főnek ezt az időt önállóan milyen nehéz lenne összeszedni. Ezért is óriási jelentőségű az, hogy a községi vezetés a Megyei Munkaügyi Központtal közösen meg tudta szervezni,



Egy Jakob, két Lólé, két Kállai: egy munkabrigád

Öröndetes az, hogy a munkaügyi központtal való tárgyalások eredményeként remény van arra, hogy ez a közhasznú munkalehetőség a két turnusban ledolgozott 90-90 nap után egész évre biztosítja támogatását a további munkavégzésre.

Nagyban érinti ez a tószegi cigány családokat, hiszen egykézen összetudjuk számolni azokat, akiknek állandó munkájuk van.

Tudjuk, ez csak átmeneti megoldás, de keresi a község vezetése az újabb lehetőségeket. Így a volt tsz.-étkező helyén megkezdődött egy körülbelül 100 fős munkahely kialakítása, a volt tsz.-iroda épülettömbjében egy modern szociális otthon, Idősek Otthona kerül kialakításra, ide is valószínűleg helyi lakosok jönnek dolgozni.

Gönczi Lajos
Fotó: Martossy



Főbb munkaeszközök:
lapát, csákány, seprű

hogy két váltásban minden jövedelem pótlós le tudja dolgozni az előírt 90 napot, és újra jogosult legyen a jövedelempótló támogatásra. 1995. december 15-e óta dolgoznak ezek az emberek.

Jó ez az egyénnek, de jó a közösségnek is, hiszen a kétszáz fő munkájának eredménye a községben marad.

Az idei télen különösen jól jött ez, mert ezt a rengeteg havat eltakarítani, ami nélkülük nehéz és igen költséges lett volna.



Volt a hóból bőven az idén

— AMIRŐL AZ ÉNEKES LÁNY BESZÉL —

A sikernek, az időtálló népszerűség elérésének, megharcolásának nehezen, olykor tettenérhetetlennek látszóak a stációi. Szinte kinyomozhatatlan, olykor nem is a hétköznapi csodák szintjén mozognak azok a később megíngathatatlannak tetsző, de mindenképpen tudatosnak ítéltető „ráérzések”, amiknek hitével felfegyverkezve egy-egy előadóművész elindul, nekivág a kiszámíthatatlan bizonytalansági tényezők bozótosának.

... És Karcagon él egy fiatal lány, aki e harcok megharcolását „visszahőkölés nélkül” önmagában és pályaraszegítőibe vetett bizalom eredményeképpen mégis csak felvállalta.

A tizennyolc esztendő **Lakatos Bernadett** a karcagi Gábor Áron Gimnázium és Egészségügyi Szakközépiskola VI. évfolyamos hallgatója rendelkezik mindazokkal az alkati adottságokkal, amelyekkel egy pályakezdő énekesnőnek rendelkeznie „illik”. Széparcú, filigrán, amolyan filmszínésznői alkat. Na és persze nagyon tehetséges. Gondolatainak, érzéseinek szóba formálásakor egyfajta objektivitást tapasztalok, ami csak nagyon kevés ember sajátja.

– Eddigi életem, szinte csak bizonyos tények felsorolásának láncolata – simítja ki haját az arcából, amikor közös barátaink lakásán megbeszélte randevünkon önmagáról faggatom. – Hármann vagyunk tetsvérek, és én mint a legidősebb jutottam legelőször abba az életkorba, amikor kibontakozni látszó érdeklődési köreimre szüleim legkorábban felfigyelhettek. Így történhetett azután, hogy kilencéves koromtól, bár csupán három esztendeig, hegedülni tanultam. Olyan intenzitással tettem ezt, hogy évenként két esztendő előírt vizsgáit tettem le, miközben az általános iskola padjait koptattam, mellesleg (immár tizedik éve), angolul tanultam. Egy pillanatig sem éreztem megerőltetőnek vagy kényszernek e sokirányú elfoglaltságot, bár a hangszeres zene később elpártolt az életemből. Úgy gondolom azonban, hogy életem minden órájában volt valami olyan tevékenységi formám, amelynek segítségével megpróbáltam, igyekeztem a bennem szüntelen jelenlévő közlésvágyat kielégíteni.

– Mikor kerültél direkt módon is kapcsolatba az énekléssel, illetve mikor volt az a pillanat, amikor már megmásíthatatlannak ítéltető tudatossággal tetted le a voksod a táncdalénekesi hivatás mellett?

– Tizenöt éves voltam, amikor **Karcagi Nagy Zoltán**, a Magyar Rádió énekes megfogadott, a akkor úgy ítélte meg, hogy vészes könnyelműség lenne elhallgattatni bennem az akkor még spontán felkíváncozó ambíciót. Tanácsát megfogadva kerestem, kerestük annak a lehetőségét, hogy minél gyakrabban kerüljek olyan milióba, ahol érdemileg is kipróbálhatom magam. A jó szerencsém **Balácsi János** előadóművész holdudvarába segített, aki vállalva a velem való fellépések kockázatát, magával rántott a „mélyvízbe”. Így történhetett azután, hogy sok-sok közös gyakorlás után, sorra következtek közös produkcióink. Vele mutatkozhattam be Szolnokon, a karcagi Kunsági Éteremben, Berekfürdőn és néhány más jótékonyági koncerten. Ezek a megmérettetések mindenképpen fontosak és eredményesek voltak számomra, hiszen csak így, testközelbe kerülve a hallgatósággal mérhettem le valóságosan, tudok-e élménytadó módon is kapcsolatot teremteni szeretett közönségemmel. A megtapasztalt sikerek talán belépláztaltak egy olyan egészséges önbizalmat, amely nélkül a továbblépés lehetősége talán bezárult volna előttem.

– **A Ki Mit Tud? területi döntőjére készülsz. Mint minden versengés, amelynek eredménye, megítélése a legfontosabb műszerekkel sem regisztrálható, nagymértékben függ az ítések szubjektivitásától. Transzformál-e ez benned feszültséget?**

– Természetesen van bennem egy egészséges vizsgadrukk, de úgy érzem megfelelően felkészültem a megmérettetésre. Énektanárnőm, **Feigné Majláth Ibolya**, akinél hangképzést tanulok és akivel kifejezetten a Ki Mit Tud? okán kerültem nexusba bátorítóan bizakodónak látszik, ezért talán érthető, hogy ez engem is megnyugtat valamelyest. Hangszeres kísérem **Bar-kóczy Zoltán**, akivel egyébként még közös fellépésünk nem volt, szintén bi-



zakodó irányomban. A többi, azt hiszem, az én feladatom.

– **Milyen stílusú, érzelmkitöltésű nóták szerepelnek a repertoárod-ban?**

– Főleg nosztalgikus örök-zöld dalok, illetve jelenkori slágerek. Ennek nem az olcsó sikerhajhászás az oka, hiszen célratörően úgy válogattuk össze őket, hogy azok sokszínűsége alapján következtetni lehessen az előadó érzelmi, gondolati világára, illetve a rendelkezésemre álló hanganyag mind teljesebb mértékben való érvényesülésére. Miután számomra, amúgy személyre szabottan még senki sem komponált dalt, hát írtam én önmagamnak egyet – a távolba néz. – Talán lesz több is.

– **Bernadett, a veled egykorú lányok házibulikra, diszkóba járnak. Te vajon mivel töltöd – megítélésem szerint igencsak csekélyke – szabadidődet?**

– Idő, mint holtidény, nálam nem létezik, hiszen mindig voltak és vannak is olyan tevékenységek, amelyeket hangulati kicsapongásaim rendelkezésének szentelhetek. Régi mániám, hogy világszerte ismert és elismert világsztárokkal levelezek. Ilyenek többek között **Szelezky Zita, Madonna, Belmondó, John Travolta, Richard Gere**. Írtam két regényt(!), tanulok angolul, boldog kutyatulajdonos vagyok (Picurka fehér palotapincsi), és szenvedélyesen szeretem a szárazbalevest tejfölösen. Iga-

zán díjazom az igényes zenét, és mind-
ezeken túl érettségi előtt állok.

– **Végezetül, vajon honnan eredez-
tethető az a lendítőerő, amely az ál-
talad elmondottakhoz az energiát va-
rárszolja beléd?**

– Elsősorban természetesen a csalá-
dom az, amely belémvetett bizalmával
folyton megújít. Édesanyám egyedül
kénytelen vállalni családunk összes
gondját. Testvéreim, a tizenhároméves
Krisztina és a hét éves Patrícia szintén

pótolhatatlan támogatást jelentenek
számomra, éppen úgy, mint a barátai-
nk, illetve tanáraink, segítőkim önzetlen
összefogása. Ezért is gondolom úgy,
hogy azokat az embereket, azt a közön-
séget, amely egy-egy fellépésem alkal-
mával jelenlétével megtisztel, csak
őszintén, mindig a lehetőségek szerinti
maximumot adva vagyok köteles ki-
szolgálni. Mélyen elítélem, megvetem
az önsztárosító, csak a külsőségek ol-
csó díszleteivel operáló előadókat, akik

önmagukat bőven túlértékelve jelennek
meg a közönség előtt. Ezt az emberek
előbb vagy utóbb megérzik, éppen
ezért csalódottan elfordulnak tőlük.
Ezért kértem az Urat, hogy engem soha
ne vakítson, vakíthasson el a talmi csil-
logás, és ha már adott lehetőségeket,
adjon méltó erőt és tisztességet is, hogy
pályámat becsülettel futhassam be...

– **Mi is ezt kívánjuk! Köszönöm!**

Rab Imre

OLLÓVAL ÍRTUK

„Ahol cigány van, ott már gond van...”

GULYÁS JÁNOS EGY ÚJ ÉLET KEZDETÉRŐL FORGATOTT

Granasztói Szilvia Leányanyák
címmű ötletéből készült Gulyás János
„Ahol cigány van, ott már gond
van...” címmű dokumentumfilmje a
Magyar Történelmi Film Alapítvány,
a Mindennap Történelem Alapítvány,
a Videográfia Egyesület és a K és G
Bt. támogatásával, a Videográfia
gyártásában. A másfélórás filmről a
rendező-operatőrt kérdeztük.

– **Milyen ötletből született a film?**

– Családunk régi ismerőse **Gra-
nasztói Szilvia** hívta fel a figyelme-
met arra – mondja Gulyás János –,
hogy filmet kellene készíteni a Rá-
kospalotai Leánynevelő, -Javító Inté-
zet életéről, ahol az akkori (azóta el-
hunyt) igazgató, **Ferenczi György**
kezdeményezésére leányanya részle-
get hoztak létre. Sajnos, a tizenöt-ti-
zenhét, sőt gyakran tizenhárom éve-
sen teherbe esett állami gondozott lá-
nyok legtöbbje manapság csupán két
lehetőség közül választhat. Vagy el-
veteti a gyermekét, vagy – amennyi-
ben vállalja a szülést, hiszen arra is
van példa, hogy megöli vagy egysze-
rűen elhagyja magzatát – csak né-
hány napig lehet vele, mert elszakít-
ják tőle. A csecsemő is állami gondo-
zottként folytatja az életét. Hasonló
sors vár rá, mint az édesanyjára, s ha
majd egyszer állapotos lesz, az ő
gyermekére is. **Ferenczi György** eb-
ből az „örögi körből” próbált meg a
lányok kérésére kiutat találni. Az
édesanyák magukkal hozhatták az in-
tézetbe a gyerekeiket, különszobát lé-
tesítettek a számukra, sőt, ápolókat is

felvettek melléjük, akik az anyaságot
„tanították” nekik. (Ma tizenhárom
anya és tizenöt gyerek lakik az új kö-
rülmények között, s az eltelt hat év
alatt száznál is több édesanyán segí-
tettek.) A filmet három leányanya
közreműködésével kezdtem el forgat-
ni, de amikor egyikőjük, **Szítai Edit**
egy fővárosi szociálakadás-pályázaton
testvérével, **Csabával** és kisfiával,
Sanyikával elnyert egy szoba-kony-
hás lakást Budapesten, a Szinyei
Merse utcában, ők lettek a központi
hősök. A filmnek még az előzőnél is
izgalmasabb témája adódott, a cigány
család lakáshoz jutása, költözése, új,
önálló életének kezdete.

– **Mit láthatnak ebből a nézők?**

– Az intézeti lét vázlatos bemutatá-
sa után kamerámmal végigkísértem a
beköltözés pillanatait, ahogy a család
várta a bútorszállítókat, berendezte a
lakást. Aztán visszamentem másnap,
egy hét, két hét, majd négy hónap
múlva forgatni. Minden alkalommal
szembetűnő volt, hogy mennyit vál-
tozott az életük, hogyan változnak
szokásaik. Fontos szerepe van a csa-
lád életében – és a filmben is –
Marynek, a szociális gondozónőnek,
aki kezdettől fogva Edit segítségére
volt a háztartás felépítésében. Mary
maga is állami gondozottként nőtt
fel, így lett óvónő, ápolónő. Csaba
ugyancsak izgalmas figura. Rendki-
vül választékosan fogalmazza meg a
gondolatait, ezért a filmben Edittel
majdnem egyenrangú szereplővé vá-
lik. Mesél családjukról, szüleikről,

korai árvaságukról, megtudjuk, hogy
tizennégyen vannak testvérek, de
csak ötöt ismernek közülük, és azok-
kal sem tartják a kapcsolatot. Csaba
nemzetközi targoncavezetői jogosít-
ványt szeretne szerezni, ettől várja,
hogy megváltozik az élete.

– **Mire utal az az idézet, ami a
film címe?**

– A normális élet alapfeltétele, hogy
Sanyikát óvodába adják, Edit pedig
rendes munkát találjon, hiszen a csa-
ládnak valamiből élnie kell. Új életük
kezdeten kaptak ugyan nyolcvan-ki-
lencvenezer forint „életbe indulási” se-
gélyt, ez azonban el is megy az alapve-
tő bútorok és eszközök beszerzésére.
Editet, ahol csak próbálkozik, elutasít-
ják. Az IKV-nál ügyfélfogadási időben
nem engedik be őket az előadóhoz, a
portás kiteszi őket az utcára és rendőr-
rel fenyegetőzik. Szomorúan és felhá-
borodottan mennek haza, s otthon Edit
fogalmazza meg a film címét: „Ahol
cigány van, ott már gond van...” Ké-
sőbb Editnek nagy nehezen sikerült
munkába állnia egy szövőgyárban. A
film végén azonban megtudhatjuk,
hogy Editet kirúgták a gyárból és Mary
is elhagyta az intézetet. Ha sikerül
pénzt szerezni, akkor folytatni sze-
retném a forgatást. Mert akárhogy is
alakul a Szítai család sorsa, a film fel-
hívja a figyelmet a leányanyák hányat-
tatott életére.

(devich)

Magyar Nemzet, 1996. február 9.



Fotó: Kawa Kamal

ÖNKORMÁNYZATOK OSTROMÁLLAPOTBAN

A kisebbségi önkormányzatok jogilag megkerülhetetlen létezésének akár szívből örülhetnénk is. De más a valóság, s megint más annak égi mása. Mert azzal, hogy létrejöttek, a funkcionális működéssel kapcsolatos nehézségek napról-napra szaporodnak. Holott valóban fontos feladatot tölthetnének be, s valóban fontos tevékenységeket végezhetnének. *Ha a körülmények lehetővé tennék.* Senki sem vitathatja ugyanis, hogy a jogállamiság jelenlegi körülményei között a felülről történő irányítás helyett az egyéni és a közösségi kezdeményezésekre helyeződik a hangsúly. Vagyis az állampolgárok által megteremtett civil társadalmi összefogásokra, amelyeknek jogi keretei is vannak. Ugyanakkor arról sem feledkeztünk el, milyen sok akadály van az önkormányzatiságot tápláló közösségi viszonyok kialakulásának. S itt elég csak arra utalni, hogy az anyagi, a szociális és a politikai megfosztottság – különösen a cigányság esetében – önmagában olyan hátrányokat teremt, melyek hosszab távon is felszámolhatatlanak tűnnek.

Választott testület

Ám ha ezek a hátrányok egymásra halmozódnak, az önkormányzatok csak hivatkozási alapként jelenhetnek meg. Légüres térbe kerülnek, melynek következményeként létezésük semmire sem lesz hatással. *Vegetálásuk megannyi jelét érzékelhetjük már napjainkban is, hiszen eredendő jogosítványaikkal sem tudnak élni.* Egyszerűen hiányzik az a harmonikus közigazgatási kapcsolat, mely a többségi önkormányzatokkal való funkcionális együttműködésben teljesedhetne ki. Ha közjogi testületként fogjuk is fel a kisebbségi önkormányzatokat, ak-

kor sem hagyhatunk figyelmen kívül egy fontos dimenziót. Mert mégiscsak olyan választott testületről van szó, amely – elvileg – fontos szerepet tölthetne be a felgyülemelő feszültségek levezetésében, a kudarcok enyhítésében, a kisebbségi érdekek, törekvések megfogalmazásában, a nyilvánosság szintjén való ütköztetésében. Ha az önkormányzatok magukra maradnak mindennapi gondjaikkal, ha nem találnak biztonságot és megerősítést, ha érdekeiket képtelenek megjelelni, akkor lép fel az ostromállapot sajátos helyzete.

Az önkormányzatok nem helyettesíthetők

Léteznek ugyan, de eredményt nem tudnak elérni. S idővel a választópolgárok is joggal válnak türelmetlenné. Esetleg olyan igényeket is megfogalmazva, melyeket az önkormányzat jellegénél és státuszánál fogva sem tud teljesíteni. *De még ebben a helyzetben sem az önfelszámolás a megoldás.* Mert ez minden szempontból menekülés és megfutamodás. A kudarc kikényszerített beismerése, amely hosszabb távon felszámolhatatlan következményekkel jár. S itt nem az erkölcsi szempontok a döntőek. Nem a minden áron való fennmaradás követelményei (jóllehet ezektől sem lehet eltekinteni), hanem annak politikai felismerése, hogy az önkormányzatok semmi mással nem helyettesíthetők. Költségvetési támogatás híján is katalizátorai, erjesztői lehetnek egyfajta belülről motivált közösségi öntevékenység kibontakozásának. Ha ezt a körülményt figyelembe vesszük, akkor egy lépéssel közelebb jutunk az önkormányzatok ideálisnak tekinthető működéséhez. Nem kevesebbről van szó, mint arról: az érdekeltek-

nek maguknak kell meghatározniuk érdekeiket és ezeket tűzön-vízen keresztül képviselniük. Merő naivitás ugyanis arra gondolni, hogy a többségi önkormányzat valamiféle gondoskodói szerepre vállalkozik. Vagy esetleg a pozitív megkülönböztetés egyik vagy másik formáját alkalmazza.

A kitörés kényszere

Már csak azért sem, mert a többség érdekei mindig előbbre valók lesznek. Más szóval: a döntési alternatívák mérlegelése során többnyire hatodrangúvá válnak a kisebbségi érdekek. S ez az ellentmondás csak úgy oldható fel, ha a kisebbségi önkormányzat nem csupán érdekmegjelenítő, hanem akaratérvényesítő képességekkel is rendelkezik. A jelenlegi jogosítványok alapján ugyan az utóbbira kevés lehetősége nyílik, de mégsem annyira kevés, hogy tehetetlenségre lenne ítélve. A politikai nyomásgyakorlás eszközei még mindig rendelkezésre állnak; beleértve a meggyőzést és a közösségi támogatás erejének a felhasználását is. De úgy is fogalmazhatnánk: a kényszerű elszigeteltségből valamennyi cigány önkormányzatnak ki kell lépnie. *Ám erre csak úgy képes, ha az adott településen élő cigányság érdekeit szolgáló egyéni és csoportos kezdeményezések elindítója lesz.* Mert azt megint csak látnunk kell, hogy kisebbségi törvény által garantált jogok csak kevés és egysíkú aktivitást igényelnek. Igazából a kulturális autonómia körébe tartozó jogérvényesítés határol körbe mindent. Csakhogy ez az állapot nem adhat felmentést arra, hogy külön-külön is keresni kell az önkormányzati ostromállapotból való kitörés lehetőségeit.

Dr. Kerékgyártó T. István

A disznóvágás örömei

A LEGSZEBB NÉPI JÁTÉK KÖZELRŐL

Áll a kis cigányfiú a tanár előtt, s kabátja szélét gyűrögetve alig meri kibökní a lényegét. Másnapra szeretne elkéredzkedni, mert odahaza nagy esemény lesz. Persze, tudja ő, hogy az iskolánál nincs fontosabb, meg „a jövőnek tanulsz fiam!” – ésatöbbi. De hát most elérkezett a nagy esemény. A disznóölés, mint a legszebb népi játékunk, s talán legszebb nemzeti sportunk is. Sőt legkiemelkedőbb állami és társadalmi ünnepünk. Szépen belefér abba a sorba, melyet komolyan kell venni. Csupán bensőségessége, emberközelsége nagyobb, amire mi sem jellemzőbb, mint az, hogy még a dátuma sincs kitűzve. Függhet sok mindentől, s mi több, még a résztvevők hangulatától is. A jobb sorsra érdemes osztályfőnök pedig ilyenkor mit is tehet, legyint hát, és jó utat kíván. Mert észébe jut a távirat, amit tegnap kapott, benne a hír:

– Lajos gyere – stop – Röfi nem eszik – stop – Kinyírjuk – stop –

Mert van az úgy, hogy az ember malaca nem eszik. Egyszer csak meggondolja magát, rátör a téli depresszió, csak áll, meg elkámpicsorodott képet vág, hogy az ember szíve majd megszakad, mikor ránéz. Szerelmes szívű, meg nem értett ifjak szoktak így nézni, mikor rádöbbennek arra, hogy az élet egy nagy semmi, a nők mind egyformák és különben is...

Mert ha a malac nem eszik, az nagy baj. – Sőt, esemény! A gazda rákönyököl az ól kerítésére, és onnan nézi a jószágot. Az meg csak bámul kifelé egykedvűen, mint futballista a meccs közben a dűhében újságját szagató nézőközönségre.

– Csak semmi cicó! – gondolja mint az egyszeri bankrabló, aki ráförmedt a postás kisasszonyra, ki pedig mindössze azon tételődött, kiszakítsa e vadonatúj harisnyáját a térdmagasságban elhelyezett riasztócsengő gombjával. – Csak semmi cicó! – gondolja, és békésen álldigáll. A szomszédból már elhangzott az éles visítás, mely halk hörögésbe fulladt, bizonyítván a tételt, senki sem él örökké. A remény foszladozik, mint az ablakra felakasztott függöny, s csupán idő kérdése már az esemény és a mód. Malacunk jövőképe tehát csupán egy éles kés, teknő és hurkatöltő formájában jelenítődik meg. Kivéve persze, ha a gazda széplélek. Mint az élete első vágására készülődő

cigány ember, ki hallván: a disznónak fáj a szúrás, hát elkábította palackos gázzal. Dacolt a hagyománnyal, meg is lett az ára. Még szerencse, hogy a pörzsölés közben áldomást ittak még a szájtátiak is, így nem lett nagyobb baj. Csupán a feldúsított jószág robbant ezerfelé. Mesélik, a falu macskái még harmadnap is a fa tetejéről eszegették a jóféle csemeget. Nagy szégyen, nagy szóbeszéd, még a szomszéd faluban is. De mesélik, az sem járt jobban, aki humánusabb lévén az átlagnál, vadászt – mit vadászt, fővadászt! – hívott, intézte el békében a család kedvencét. A mesterlövész azonban úgy vélte, a vadászat egyben sport is, tehát úgy járja, a jószág is kapjon némi esélyt. Meg aztán futó vadra lehet löni, de álló, reá szemrehányóan tekintőre nem. Az elengedett malac azonban ravasz volt, és a már bejáratott kerítésrésen elinalt. Kevés zajosabb búcsú, falubéli vigalom volt azelőtt, mint ez a nagy hajtóvadászat. Azóta persze szólássá vált a következtetés, amelyet nőülés előtt álló legényekre is alkalmaztak: „Meggzőkött, mint torra készülődő disznó a puskacsó elől!”

A tapasztaltabb gazdák böllért hívnak. Szakembert, mert mondják, csak az van jól megcsinálva, ami jól van megcsinálva. Van, aki erre a bölcseségre csak később jön rá, míg mások házat vesznek ebből a tudásból. A böllér pedig nem kegyelmez. Pontos, gondos, akkurátus ember. Már tudniillik, a szakértő böllér, meg pedig az olyan, alkalomcsinálta, ké

Munkanélküliek jövedelempótló támogatása

A munkanélküliek jövedelempótló támogatása szociális rászorultság alapján adható támogatás. Az erre vonatkozó kérelmet a lakóhely szerint illetékes Polgármesteri Hivatalnál kell előterjeszteni.

Az kaphatja:

- aki korábban munkanélküli járadékban részesült, de annak folyósítása megszűnt,
- aki munkanélküli volt, de elhelyezkedett vagy átképezték, de ezen munkaviszonya olyan rövid ideig állt fent, hogy

munkanélküli járadékra nem jogosult,

- jövedelempótló támogatás után elhelyezkedett, de munkanélküli járadékra nem jogosult.

A támogatás összege az öregségi nyugdíjminimum (8400 Ft) maximum 80 %-a. Folyósításának ideje legfeljebb 24 hónap.

A támogatás folyósítását meg kell szüntetni annak a részére:

- aki nappali tanulmányokba kezdett,
- aki kereső tevékenységbe kezdett (kivéve 4200 Ft/hó),

- aki a munkanélküli központtal nem működik együtt,
- aki a közhasznú munkát nem fogadja el, ezen esetben 6 hónapig nem adható támogatás.

A támogatás igényléséhez csatolni kell a munkaügyi központ támogatását arról, hogy nyilvántartásukban a kérelmező szerepel. A támogatásra jogosult feltételek fennállását az önkormányzat évente felülvizsgálja.

Szakál Zoltán

K Ö Z G Y Ó G Y - E L L Á T Á S

A szociálisan rászorult személy részére az egészségi állapot megőrzéséhez és helyreállításához kapcsolódó kiadásainak csökkentésére közgyógyellátási igazolvány (a továbbiakban: igazolvány) állítható ki. Az igazolványt a helyi önkormányzatnál kell igényelni. A jogosultság illetve a szociális rászorultság feltételeit az önkormányzat helyi rendeletben szabályozza.

A közgyógyellátási igazolvánnyal rendelkező személy térítésmentesen jogosult a társadalombiztosítás által támogatott egyes gyógyszerekre és gyógyászati segédeszközökre.

Közgyógyellátásra jogosult:

- a bentlakásos gyermek -és ifjúságvédelmi intézményben lakó, az intézeti elhelyezett, az intézeti és állami nevelt kiskorú,

- a rendszeres szociális segélyben részesülő,
- a pénzellátásban részesülő hadigondozott és a nemzeti gondozott,
- a sorkatonai család segélyben részesülő,
- a központi szociális segélyben részesülő,
- a rokkantsági járadékos,
- az, aki I.-II. csoportú rokkantsága alapján részesül nyugellátásban, baleseti nyugellátásban,
- az, aki után szülője vagy eltartója magasabb összegű családi pótlékban részesül.

A települési önkormányzat képviselő-testülete a felsoroltakon kívül annak is megállapíthatja a közgyógyellátásra való jogosultságát, aki szociálisan rászorult és gyógyszerköltsége olyan magas, hogy azt létfenntartása veszélyeztetése nélkül nem képes viselni.

A szociálisan rászorult személy részére a társadalombiztosítás egészségügyi szolgáltatásának igénybevételeire jogosító igazolványt (a továbbiakban: igazolvány) kell kiállítani akkor, ha a Ttv. alapján egészségügyi szolgáltatásra nem jogosult.

Az igazolvány kiállítása szempontjából szociálisan rászorultnak kell tekinteni különösen azt a személyt, akinek családjában az egy főre jutó jövedelem az öregségi nyugdíj mindenkori legkisebb összegét nem éri el. A jövedelem megállapításánál a kérelem benyújtását megelőző három hónap havi átlagát kell figyelembe venni, és azt csökkenteni kell a lakás fenntartási erre az időszakra eső - költségekkel.

Szakál Zoltán

A bíró, a róka és a cigány ember

Egyszer volt, és nem ott, ahol nem volt, messze-messze a Virág-hegyen is túl, ahol az emberek fatáblát viseltek a nyakukban, élt egyszer egy furfangos cigány ember. Hogy el ne felejtsem, miért is viseltek arrafelé az emberek fatáblát a nyakukban, rögvést elmagyarázom.

Először is azzal kezdeném, hogy ott, abban a kis falucskában, melyet Pasónak neveztek, csavaros eszű emberek éltek. Olyannyira nem bízták meg egymásban, hogy még az igazi nevüket is titokban tartották. Ezért aztán, ha úton-útfélén összehatalákoztak, sohasem tudták, hogy köszöntésükkel voltaképp kit is üdvözlönek. Volt is panasz bőven a falu bírójánál, de a bölcs bíró sem tudott igazságot tenni a hamis emberek között. Elkeseredésében éjjel-nappal törte a fejét, de csak nem tudott dűlő-re jutni. Mi egyebet tehetett volna szegény, mint azt, hogy türelemmel várt.

– De vajon mire is várok? – tette fel magának egyre gyakrabban a kérdést. Már aludni sem tudott. Járt-kelt a házban. Az emberek megmosolyogták tehetetlenségét, ő meg, szerencsétlen, bűnnek adta a fejét. Már-már elemészttette magát, mígnem egy reggel mintha kicserélték volna. Magához rendelte a falu legfurfangosabb eszű cigányát. Jött is az, szegény, nagy félelemmel a szívében.

– Jó napot, bíró uram! Az Isten áldja meg mind a két kezét! Maga, ugye, sohasem vetne tömlöcbe egy ilyen szegény embert, mint én vagyok? Én sohasem hazudtam, csak a körülmények bánnak velem mostohán – szórta egymás után a védelmére szánt szavakat.

– Jó napot, Sosoly! (így hívták a cigányt) – válaszolt jókedvűen a bíró. – Tudom, sok gyermeked van. A falu szélén, nyomorúságban tengeted az életedet. Most lesz rá lehetőség, hogy egy kis földhöz jussál egy takaros házikóval, de... – nem fejezte be a mondanivalóját, mert Sosoly újra a jó-kívánságaival árasztotta el.

– És mi lenne az, nagyságos uram? – kérdezte Sosoly, miután észbe kapott, hogy ő most voltaképp kivel is áll szemben.

– Nagy gondban vagyok – mondta a bíró. – Az emberek becsapják egymást. Csalnak, lopnak, rabolnak, és én tehetetlen vagyok, mert mindennap más nevet találnak ki maguknak. Ha valamelyikőjüket az előző napi nevén beidézem, tüstént nevet változtat. Így aztán az igazságszolgáltatás alól könnyen kibújnak, s én már nem tudom, hogy mitévő legyek. Gondolj ki valamit, hogy az emberek ne tudják naponta megmászítani a nevüket! – mondta gondterhelten a bíró.

– Hm, nagyságos uram, hát ehhez tényleg okos emberre van szükség – válaszolta a cigány. – Én írni-olvasni sem tudok, ezért ha megengedi nagyságod, ahhoz, hogy túljárjak a kapzsi, a csalók eszén, gondolkodási időre van szükségem – elmélkedett Sosoly.



– Rendben van. Kapsz rá három napot, de se többet, se kevesebbet! – hangzott parancsként a bíró szava.

– Addig Isten áldja, bíró uram! – köszönt el a cigány, azzal sarkon fordult és elment.

Hazafelé menet találkozott a rókaival. Régi jó barátként üdvözölték egymást. A rókának szembeünt, hogy a cigány ember szomorú, és megkérdezte:

– Mi baj, komám?

– Jaj, jaj, ne is kérdezd! A bíró megparancsolta, találjak megoldást arra, hogy az emberek ne tudják naponta megváltoztatni a nevüket, mert ennélfogva csalnak, lopnak, rabolnak... Három nap gondolkodási időt adott. Ha sikerül megoldanom a feladatot, meg-

jutalmaz, ha nem, megbüntet – jajveszékelt a cigány.

– Ülünk csak le, ide, ni – mutatott az árok szélére a róka –, s aztán megbeszéljük!

Ahogy leültek, mind a ketten nagy-gondolkodásba merültek. Már késő este volt, de ők még mindig az árokparton üldögéltek. A nagy hallgatásnak végül a róka vetett véget, eképpen szólva:

– Igaz ugyan, hogy kevés az írni-olvasni tudó ember, de én mégis találtam egy megoldást.

– Mondjad má', no! – türelmetlenkedett nagy kíváncsian a cigány.

– A bíró – folytatta a róka – készítesse annyi fatáblát, ahány lakosa van a falunak. Minden táblára írja rá egy-egy ember nevét, majd akassza azt tulajdonosa nyakába. Miután ezt megtette, rendelkezést megszegi, büntetésben részesüljön. Úgy ám! – húzta ki magát a róka.

– Ez így nagyon jó lesz, de én még hozzátenném azt is, hogy a táblán ne legyen feltüntetve, ki milyen nemzetiségű – egészítette ki a róka elméletét komoly elhatározással a cigány.

– Ejnye, ejnye, hogy ti emberek milyen furcsák vagytok! Mindent külön magyaráztok. No, de ez már a ti dolgok, mindenható embereké. Éljen békében! – mondta a róka, s úgy elillant mintha ott sem lett volna.

A cigány ember boldogan tért haza. Már nem félt a holnaptól, sőt, egész éjjel le sem hunyta a szemét, csak hogy hamarabb virradjon. Kora reggel máris kopogtatott a bíró ajtaján. Pontosan úgy, ahogyan azt a rókaival kiagyalták, előadta a bírónak a megoldás tervét. A bíró nagyon megörült. Örömeiben tüstént hívatta a fiskálist, s ígéretéhez hűen annak rendje-módja szerint megjutalmazta a cigány embert, aki a faluban azóta is nagy tisztességnek örvend. Megszerették őt az emberek, mivel híre kelt annak, hogy tudása fölülmúlta a bírót. Azóta még a szomszéd faluban is így emlegetik: „cigánybíró, félünk tőle!”

Itt a vége, ne fuss el véle! Aludj csendben, álmodd tovább!...



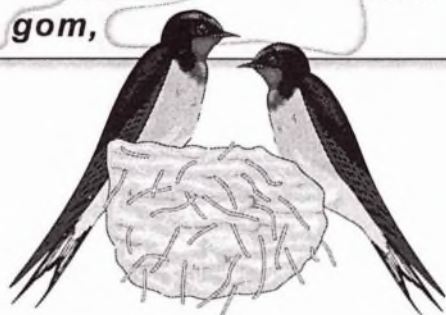
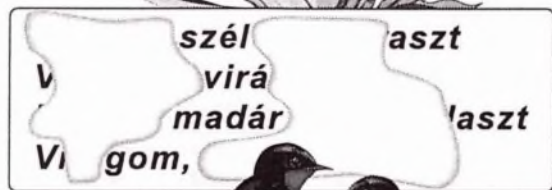
F E J T Ö R Ö K



Végre itt a tavasz!

Köszöntünk benneteket az év legszebb évszakának beköszöntése alkalmából. Első rejtvényünk is ezzel kapcsolatos.

Az alábbi lapra valami ráömlött. Egy szép tavaszi dalunk olvashatatlan lett. Ha jól megnézik a daltöredéket, fel fogjátok ismerni. Megfejtésül küldjétek be a népdal első négy sorát.



MATEMATIKUS

Az ábra üres négyzeteibe műveleti jeleket kell írni, oly módon, hogy minden műveleti jel csak egyszer szerepelhet! Az egyenletet a műveleti jelekkel együtt kell beküldeni!

$$25 \square 20 \square 60 \square 40 \square 9 = 20$$

Egyszerű betűrejtvények

VÁSÁROL + SZÖRME

(magyar város)

NA • A

(a hét minden napján)

ÉTELÍZESÍTŐ + RÜGY

(a belélegzett levegő hangos kifújása)

IZS IZS

(nyugat-európai főváros)

K V

(élvezeti cikk)

S Ő

(a bő termés feltétele)

REJTJELEK

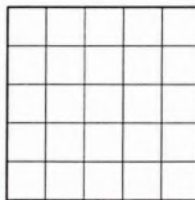
Titkosírással a baromfiudvar öt lakójának a nevét írtuk le. Melyek ezek? (A kétjegyű mássalhangzók két külön jellel vannak jelölve.)

Könnyítés: az első sor megfejtése: csirke. Beküldendő: a 2., 3., 4., 5. sorban szereplő állatnevek!



„ERRES” keresztrejtvény

Olyan meghatározásokat kell a vízszintes sorokba írni, amelyeknek „r” betűi a bal felső sarokból a jobb alsó sarokig átlót képeznek. Megfejtésül minden beírt meghatározást be kell küldeni!



= IJEDT

= NEM ÉRETLEN

= NEVEZETES

= NAGYON MELEG

= KIETLEN

Megfejtések

Képrejtvények: Ottó, Ernő, Anna.

Március idusán: Petőfi Sándor, Jókai Mór.

Találós kérdések: 1. őszibarack, 2. naspolya, 3. szilva.

Egy kis matematika: 41, 44, 47, 50, 53.

Nyertesünk: a Jászalsószentgyörgyi Általános Iskola 2/A osztálya. Gratulálunk!

Nyereményük meglepetés lesz!

Jó szórakozást, eredményes megfejtést kívánunk!

„Lungo Drom” 5000 Szolnok, Szapáry út 19.

Az oldalt összeállította: Bújdosó Jánosné

Megvizsgálják a romák és a rendőrség viszonyát

A kisebbségi törvény korszerűsítésére szükség van

A kisebbségi jogok országgyűlési biztosa a közeljövőben megvizsgálja, hogy éri-e hátrány a roma polgárokat a rendőri intézkedések során. A vizsgálat márciusban kezdődik el – jelentette be **Kaltenbach Jenő** tegnapi tájékoztatóján. Mészáros István, a parlament emberjogi bizottságának alelnöke bejelentette, hogy készül a rasszista megnyilvánulásokkal kapcsolatos törvénymódosítás, ám a törvény szellemével azonosuló jogalkalmazás ma is megfelelő védelmet nyújt a szélsőségesek fellépéseivel szemben.

Kaltenbach Jenő a kisebbségi jogvédő irodák vezetőivel tanácskozott tegnap, a kisebbségi önkormányzati rendszer továbbfejlesztéséről, az együttműködés lehetőségeiről. A találkozón elmondta, hogy a kölcsönös tájékozottság érdekében rendszeresen tanácskozni kíván a kisebbségi szervezetek képviselőivel. Az ombudsman álláspontja szerint szükséges a kisebbségi törvényt korszerűsíteni, jól lehet a hatályos törvények végrehajtása

sem egységes, gyakran tapasztalható, hogy tévesen értelmezik.

Mindenekelőtt tehát pontosan kell definiálni a kisebbségi jogok fogalmát, a kisebbségi önkormányzatiságot, az önkormányzatok gazdálkodását, valamint meg kellene erősíteni közjogi funkcióját is.

A kisebbségi hivatal megvizsgálja a rendőrség viselkedését a roma polgárokkal szemben.

Pintér Sándor országos rendőrfőkapitány „nem mondott nemet” arra, hogy a vizsgálatban közreműködjék. A kisebbségi hivatal megvizsgálja azt is, hogy létezik-e diszkrimináció a foglalkoztatás, az oktatás és az egészségügyi szolgáltatások terén.

Mészáros István, a parlament emberjogi bizottságának alelnöke elmondta: megítélése szerint a kisebbségi törvény módosításával meg kellene várnai, hogy összegyűljenek a tapasztalatok. Egyébként könnyen előfordulhat, hogy a módosítást követően, ismét változtatni kell a jogszabályon. A képviselő szerint a hatá-

lyos jogszabályok végrehajtása gyakran ellentmondásos, ezért szükség lenne az egységes jogértelmezésre. A rasszizmus elleni törvénymódosításról Mészáros elmondta: erről a magyar büntetőjog megfelelően rendelkezik, ám kétségtelen, hogy az igazságszolgáltatás gyakorlatában nem jut kifejezésre a törvény szelleme, ezért a parlament pontosítja a jogszabályt. A módosítással elérhető, hogy a rasszista megnyilvánulásokkal szemben erősebben lépjen föl az igazságszolgáltatás.

Mészáros István bejelentette azt is, hogy a parlament emberjogi bizottsága meg kívánja vizsgálni azt is: mi az oka annak, hogy a rendőrök által elkövetett bűncselekmények felderítési aránya jóval csekélyebb annál, mint amilyen hatékony a bűnfelderítés általában. A közeljövőben a bizottság **Dr. Györgyi Kálmán** legfőbb ügyészt fogja meghallgatni.

Stépán Balázs
(Magyar Hírlap, 1996. február 9.)

MEGRENDELŐ

Megrendelem az LD című roma lapot

..... példányban, az alábbi címre:

Megrendelő neve:

Címe:

Előfizetési díj egy évre: 222 Ft,
fél évre: 111 Ft

A megrendelőlapot és az előfizetés díját a szerkesztőség címére kell eljuttatni:

5000 Szolnok, Szapáry út 19.
Telefon/fax: 56/420-110, telefon: 60/387-293



Előfizethető rózsaszínű postai utalványon.

Megrendelőink között
az év végén
ÉRTÉKES
vásárlási utalványokat
sorsolunk ki!

R Ö G Ö S Ú T

Olyan fiatalról, vagy fiatalokról kellett írnom, akik elvégeztek valamilyen középfokú iskolát, és vajon most hogyan boldogulnak. Bevallom, nehéz volt a dolgom, mert sajnos, kevés cigány fiatal van, aki tanulni tud, vagy ha igen, nincs támogatója.

Választásom akaratlanul is egy közeli ismerősömről terelődött. **Sánta Szabolcsnak** hívják, Csepán lakik.

– A Kunszentmártoni 628-as Szakmunkásképzőbe jelentkeztem a vas- és fémszerkezet lakatos szakmára.

– Miért ezt választottad?



– Hogy miért? Mert érdekelt a vasas szakma.

– Kik voltak akik segítettek, vagy megkönnyebítették a tanulásodat?

– Az osztályfőnököm, aki testnevelés szakos, rengeteget segített.

– Hogy ment a tanulás?

– Elég jó tanuló voltam, általában a hármas-négyes szintet tartottam.

– Mi történt a ballagásod óta?

– Suli után mivel nem volt munkahelyem, a pályakezdői segélyt vettem igénybe. Ám a várakozási idő miatt mégiscsak keresni kellett, és szerencsére találtunk is munkahelyet. Ezután a pályakezdői segélyt kaptam, és miután lejárt a hathónap, itt helyben kaptam munkát, mégpedig a saját szakmámban. Itt december huszadikáig dolgoztam, majd jelenleg most is a munkanélküli segélyt kapom. Közben belekezdtem a hitvatásos jogosítvány megszerzésébe.

– Sok sikert kívánok!

Sánta Sándor

A JÁSZKUNSAGI ROMUNGRÓK 1779. ÉVI ÖSSZEÍRÁSÁNAK NÉHÁNY TANULSÁGA

Az utóbbi évtizedekben – anyakönyvi kutatások alapján – százszázmra jelentek meg magyar személynévvel foglalkozó tanulmányok, ezek szerzői azonban véletlenül sem utalnak arra, hogy az anyakönyvekben cigányok is szerepelnek, noha a velük kapcsolatos megállapítások mindkét nép történelmének alaposabb megismerését segítenék. Ugyanez a helyzet a magyar szókins vizsgálatában: évek óta mondom, írom, hogy a magyar népnyelv a cigány nyelvből többszáz szót kölcsönzött: nem hallatszik.

Az 1700-as években „megregulázásuk” céljából többször összeírták a cigányokat, s írásom egy jászkunsági 1779-es összeírás alapján kíván szerény pótlást nyújtani. Tudni kell azonban, hogy nem tartalmazza az összes cigányságot, mert az összeírás előtt – a császári rendelet ellenére – az állandó lakással nem rendelkező romákat a településről általában kitoloncolták.

A három kerület (Nagykunság, Kiskunság és Jászság) ezen összeírása 239 családfőt mintegy 80 családnévvel nevez meg, a pontos szám attól függ, hogy az alakváltozatokat külön névnek tekintjük-e. Ezek betűrendben a következők: *Andor* (1), *Babos* (2), *Balogh* (3), *Banya-Bánya* (4), *Baranyai* (2), *Bari* (1), *Barkóczi* (2), *Berkes* (1), *Bindis* (2), *Boda-Bodó-Bódi* (3), *Bogár* (1), *Bogdány* (1), *Boldizsár* (1), *Botos* (1), *Czéfó* (3), *Csámpai* (4), *Cseh* (1), *Csemer* (7), *Csiklya* (1), *Csollák* (4), *Dávid* (2), *Dudás* (2), *Durai* (2), *Farkas - Farkus* (15), *Fél*: *szemű* (1), *Gondi-Gonda* (4), *Hajdú* (1), *Homoky* (1), *Horváth* (9), *Humpuczi* (2), *Ilés* (1), *Jónás* (9), *Kabai* (1), *Kalla - Karla-Károli* (7), *Kátai* (5), *Keskeny* (4), *Kincses* (1), *Kókai* (3), *Kolompár* (10), *Kondás* (2), *Koté* (2), *Kökény* (3), *Kurucz* (1), *Kuthy* (1), *Lakatos* (7), *Lázók* (7), *Mádi* (1), *Mákos* (2), *Mitzora* (1), *Mursa* (1), *Nagy* (2), *Nédó* (4), *Oláh* (2), *Ónadi* (1), *Orgoványi* (1), *Ókrös* (3), *Pege* (1), *Peták* (1), *Piroska* (6), *Pucsolya* (2), *Pupos* (1), *Pusa* (1), *Rác* (32), *Rádi* (1), *Ruha* (2), *Sándor* (1), *Sárközi* (3), *Seres* (2), *Szabó* (2), *Talyó* (2), *Tasi* (2), *Tót* (1), *Tyukody* (2), *Ürmös* (4), *Varga* (2), *Vékony* (2), *Zsadányi* (1), *Zsiga* (1).

Az ezen nevek valamelyikét viselő romák joggal teszik fel, hogy családtagjuk mintegy 250 év óta ezen a vidéken él, másrészt a Jászberényben összeírt *Pege* név alapján következtethetünk arra, hogy *Pege Aladárnak* itteni családi kapcsolatai voltak. Kunszentmártonban 1761-től szerepel cigányok neveként *Vékony* és *Száraz*, ez pedig cigány nyelven suko, a *Suki* cigány családnév tehát azonos a Jászsáoszöntgyőron összeírt *Száraz* és *Vékony* családnévvel.

A magyar eredetű nevek arra is utalnak, hogy az összeírt roma családok egy része különböző cigány törzsből származik: *Cseh*, *Hajdú*, *Oláh*, *Tóth*, de ugyanakkor legalább a felük szerb – horváth (bosnyák) területről érkezett, mert a *Horváth* és *Rác*

családnévűk száma 41, az összes neveknek a 49%-a; feltehetően a hamarosan elmagyarosodott gazdagabb betelepülők szolgái lehettek. Közvetlen déli eredetre utal a keresztnévből családnévvé vált *Farkas-Farkus* név gyakorisága is (15), mert e név egyik védőszentje a Száva menti Mitrovicában vértanúságot szenvedett rabszolga, és a romák onnan hozhatták tiszteletét.

Jellemző, hogy a *Fejér* és *Magyar* családnév csak egy korábbi, 1768-as összeírásban, asszonyok neveként fordulnak elő, mert csak arra van bizonyíték, hogy magyar nők mennek cigány férfihoz férjhez: Kiskunfélegyházán a magyar *Horváth Katalin* a cigány *Czéfó Mihály* felesége, *Tímár Ilona Gondi Jánosné*, *Gondi Tamás* felesége pedig a szintén magyar *Haraszti Veronika*. Felteszem, hogy másutt is volt vegyes házasság, csak az összeírás nem tüntette fel, hiszen kunszentmártoni anyakönyvi kutatásaim szerint minden nyolc-tíz cigány házasságra jutott egy vegyes házasság (ott előfordult, hogy vagyonos redemptus özvegye ment férjhez a cigány béréséhez, így az is kiváltságos lett.) Utódaik annyira elmagyarosodtak, hogy félroma származásukat legfeljebb csak a szemérmesen őrzött családi szájhagyomány tartja számon.

A névanyag legérdekesebb része – a nyelv-tudomány mai állása szerint – az ismeretlen, vagy vitatható eredetű nevek, mert ezek között bizonyosan vannak cigány szóból magyarázhatók: *Banya-Bánya*, *Bari*, *Bindis*, *Bogár*, *Czéfó*, *Csiklya* (másutt *Csikalló*), *Kalla-Karla-Károli*, *Koté*, *Mitzora*, *Mursa*, *Nédó*, *Pege*, *Pusa*, *Ruha*, *Talyó*. Ezen nevek közül most a következőket tudom a cigány nyelvből magyarázni: *Banya-Bánya*: megfelel a magyar banga bamba, süket jelentésű szónak, amelynek alapja a cigány bango, görbe, sánta szó és rokonságban áll a szerintem szintén cigány eredetű magyar bandzsál szóval; *Bari*: a cigány baro-báro nagy jelentésű szóból; *Bogár*: a cigány dugo – dög szóból, szintén jelentésben. A *Bogár-Dugár* alakváltozatot *Karsai Ervin* – *Rostás-Farkas György* teszi fel Ősi cigány mesterségek és foglalkozások c. műve 11. lapján. (Célszerű lenne ilyen szempontból megvizsgálni a szabadsághősökké magasztosított magyar betyárok – *Rózsa Sándor*, *Bogár Imre* – családtörténetét is.) *Csiklya*, *Csikalló*: a cigány cikalo, sáros szóból, itt feltehetőleg tapaszto jelentésben; *Csollák*: tájszó-tanunk csollák szavának jelentése kancsal, fél szemére vak, félállábú, félkezű. Cigány szavakból összetett szó: előtagja a chol-sol tesz, helyez, dob ige, utótagja a jakh szem és így alapjelentése: kacsint(ó), *Hupuczi*: azonos lehet a magyar tájszóiban található hapucál-hupucál-hopocál stb. ugrabugrál, táncol szóval, amely a cigány happ! ugorj!, ugrás! szó és a szintén cigány uco, magas összetételéből jöhet: *Koté*: a cigány khote jelentése: ott; *Kalla-Karla* (másutt *Kállai* is): a cigány káló, fekete szóból; *Mursa*: jöhet a cigány murs férfi, hím szóból, amelynek hívo esete murse. Ku-

ruc dalban lónévként szerepel: „Fakó lovam a Murza”, és köztudomású, hogy Rákóczi hadseregében a cigányoknak jelentős szerepük volt (cnnek nyomát őrizhetik a *Kurucz* és *Tyukody* nevek is (*Pege*: a magyarban ma már kihalt szó, jelentése korábban tarka (ló)volt. Úgy tűnik, a cigány nyelv őrizte meg, csak jelentése ott is elhomályosult. Egyéb adatok alapján azt gondolom, hogy a cigány nyelvben himlőhelyes-t jelentett; *Talyó*: lehet a vend cigány tal, főz ige magyar képzős származéka, főző jelentésben, és a pásztorok között a szakácsot nevezheték így).

Az összeírás a *Kondás* nevet is tartalmazza, de bejegyezték oda cigányok foglalkozásaként is. A magyar kondás szó a nyelvészek szerint ismeretlen eredetű, és feljegyezték *Kandás* és *Gondás* alakban is. A disznópásztorokdás a szag miatt lenézett foglalatosság volt, de szerintem a disznóölés tárgykörében is vett át a magyar nyelv cigány szavakat (kuláré, pálynya, dóra néni stb.). Ezek alapján a legutóbbi névtani kongresszuson a leginkább szakértő nyelvészek jelenlétében a magyar kondás szót és a cigány *Gondi-Gonda* családnéveket a cigány khand szag, bűz, illetve khandes bűz-lesz (khandel, bűzleni) szóból származtatam, és ellenvetés nem hangzott el.

A társadalmi helyzet szerinti megoszlás még azt a boldogabb állapotokat tükrözi, amelyben a romungrók a XIX. századi tragikus lecsúszás előtt éltek, a mostaniról nem is szólva. Az összeírás három csoportba sorolta őket. A colonus (4%) a házon kívül valamennyi vagyonnal is rendelkezett: 2-3 hold szántóval (gyakran szőlő), néhány szarvasmarhával. A legvagyonosabb colonusnak a kiskunhalasi Illés György tűnik, akinek 25 barázdányi szántója, négy hold redempciós földje, öt napi kaszálója, hét szarvasmarhája volt, és a mezőgazdasági munka mellett muzsikálásból élt. Az inquilinus (70 %) önálló iparos volt, általában csak háztulajdonnal és a munkájához szükséges szerszámokkal rendelkezett, s legfeljebb egy-két tehénnel, néhány hold földdel (főként a Kiskunságban). E két csoport mindegyike törvény szerint megfizette adóját. A legszegényebbek a subinquilinusok (26 %, csak minden negyedik cigány!) voltak, egy részüknek volt saját háza, de másnak dolgoztak (a helyesírás kondása, mes-ter segítője, béres, napszámos). Előfordult, hogy a gazda házában laktak. Szinte hihetetlen, hogy minden 12. életévét betöltött egészséges gyermek vagy szakmát tanult, vagy megnevezett magyar mesternél, gazdánál dolgozott; a lányok is.

E három csoport megoszlása a három kerületben lényegesen eltérést mutat. A nagszonsági cigányok például főként Szabolcs, Szatmár, Hajdú és Bihar vármegyékből vándoroltak be, mert az ottani külterjesebb álatartás több pásztort, hajcsárt igényelt, és ez a munka jobban meg is felelt a kötetlenebb életmódot kedvelő cigányságnak.

Noha korántsem merítettem ki az összeírás nyújtotta lehetőségeket, mégis remélem, hogy sikerült bizonyítanom: a romáknak is megvan a maguk történelmük, és ezek kutatása nélkül a magyar történelmi, nyelvészeti, néprajzi stb. magyarázatok is csak hézagok lehetnek.

Kakuk Mátyás

Tavaszcserő

